

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1909.

Andra Kammaren.

N:o 30.

Lördagen den 20 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr statsrådet *Nylander* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående rätt för Kungl. Maj:t att för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark äfvensom till inlösen af ströängar å kronoparkerna i Norrland och Dalarne disponera köpeskillingarna för vissa kronoegendomar;

med förslag till lag angående naturminnesmärkens fredande, lag angående nationalparker och lag innefattande tillägg till förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof;

angående ytterligare bidrag till bestridande af kostnaderna för den elfte internationella geologiska kongressens hållande i Stockholm år 1910;

angående pension åt skrifbiträdet Maria Alexandra Söderberg; och

med förslag till lag angående folkskoleväsendet i vissa städer, lag om ändrad lydelse af 1 § i kungl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 och lag om ändrad lydelse af 2 och 28 §§ i lagen angående uppfostan åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn den 13 juni 1902.

De kungliga propositionerna blefvo på begäran bordlagda.

§ 2.

Föredrogos, men bordlades åter sammansatta bevilnings- och lagutskottets betänkande n:o 1, Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 8 och 9 samt Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 10.

§ 3.

Herr talmannen anmälde till fortsatt behandling statsutskottets utlåtande n:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel, omfattande anslagen till landförsvarsdepartementet.

Andra Kammarens Prot. 1909. N:o 30.

Angående
anslag till det
frivilliga
skytte-
väsendet.

Punkten 33:o), angående anslag till det frivilliga skytteväsendets befrämjande.

Kungl. Maj:t hade under punkt 31 af ifrågavarande hufvudtitel föreslagit Riksdagen att till det frivilliga skytteväsendets befrämjande såsom extra anslag för år 1910 bevilja 880,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under följande år använda hvad af anslaget kunde under år 1910 besparas.

Utskottet hemställde, att Riksdagen måtte till det frivilliga skytteväsendets befrämjande såsom extra anslag för år 1910 bevilja 850,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under följande år använda hvad af anslaget kunde under år 1910 besparas.

Reservation hade emellertid afgifvits af herrar *Thorsson* och *Christiernson*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen måtte till det frivilliga skytteväsendets befrämjande såsom extra anslag för år 1910 bevilja 800,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under följande år använda hvad af anslaget kunde under år 1910 besparas.

Sedan denna punkt föredragits, lämnades ordet till:

Herr *Thorsson*, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Såsom af statsutskottets betänkande framgår, har utskottets majoritet föreslagit en nedsättning i det af Kungl. Maj:t äskade anslaget med 30,000 kronor eller från 880,000 till 850,000 kronor. Utskottet har, såvidt jag kan förstå, byggt denna sin uppfattning om summans storlek på den af Riksdagen flera år tillämpade praxisen, att 50,000 kronor om året ansetts vara en normal ökning af anslaget till den frivilliga skytterörelsen. Riksdagen har genom dessa ökade anslag gifvit uttryck åt den från vissa håll förfäktade mening, att allt hvad militära anslag heter skall ärligen ökas i en viss proportion, *så länge det finnes möjlighet att pressa medel ur nationen*. Det är den enda bärande måttstock för ökningen i anslaget, som jag för min del kan finna att man anlägger, då man går ut ifrån att, då man ärligen ökar anslaget till det ordinarie försvaret, Riksdagen äfven skall i motsvarande proportion öka anslaget till den frivilliga skytterörelsen. Det har så successivt gått uppåt med anslagen till denna rörelse, så att vi ifrån år 1896, då den frivilliga skytterörelsen tilldelades ett anslag af 90,000 kronor, nu kommit upp uti ett redan beviljad anslag af 800,000 kronor. Styrelsen för skytteförbunden har gjort en framställning om att i årets statsverksproposition få en ökning i anslaget af icke mindre än 180,000 kronor eller till 980,000 kronor. Jag skall medgifva, att Kungl. Maj:t efter förhållandena prutat ganska bra, då en prutning skett af 100,000 kronor i den af öfverstyrelsen begärda summan, och jag vill ej heller på något sätt underkänna den prutning, som statsutskottet ytterligare gjort på dessa 30,000 kronor. Jag har emellertid den uppfattningen, att någon gång måste den frivilliga skytterörelsen äfven erinras om att

det bör vara slut med statens tillskott till denna rörelse. Jag skulle därför helst ha sett, att icke något som helst understöd af statsmedel hade utgått till denna rörelse, ty är den byggd på frivillighetens grund, skall den ock på den grunden uppbäras och icke med konstlade medel hållas uppe. Jag vågar begagna ett så starkt uttryck som konstlade medel, ty jag anser, att statsbidraget är i viss mån ett sådant konstladt medel. Skytteförbundens öfverstyrelse motiverar sin begäran om ökning i anslaget därmed, att en sådan vore alldeles nödvändig. Öfverstyrelsen säger: »Skytteförbundens öfverstyrelse hade emellertid under år 1908 från samtliga skytteförbund infordrat yttrande i fråga om hvilka åtgärder som kunde vara att vidtaga för att på ett godt sätt främja skytteintresset och förekomma den betydliga afgång, som hvarje år ägde rum från skytteleden, och som hittills kunnat uppvägas endast så länge det allmänna skytteintresset vore så lifligt, som under de senare åren varit fallet», d. v. s. man har kunnat hålla numerären inom det frivilliga skytteväsendet uppe endast därigenom, att det skett ett lika starkt tillopp af skyttar som det skett afgång. Däraf bildar jag mig den uppfattningen, att det icke är det levande intresset för själfva skyttesaken, som uppbär denna rörelse, utan det är väl tvärtom den omständigheten, att dessa skytteföreningar genom hela sin organisation och sin karaktär gifva en viss förströelse åt ungdomen och bereda möjlighet för de unga att komma tillsammans. Jag hör ingalunda till dem, som på något sätt underskatta betydelsen af förströelse, men en sammanslutning för det ändamålet behöfver icke statsunderstöd för att utveckla sig, ty den saken tror jag nog, att ungdomen sörjer för, oberoende af statsmedel.

*Angående
anslag till det
frivilliga
skytte-
väsendet.
(Forts.)*

Jag har äfven en annan synpunkt på denna sak, nämligen den, att det frivilliga skytteväsendet allt mer och mer blir ett annex till armén. Det inarbetar sig allt mer och mer den uppfattningen, att denna frivilliga skytterörelse skall vara så schablonmässigt som möjligt anpassad till härorganisationen i sin helhet, och den är så att säga ett påbröd på fjärde hufvudtiteln utöfver hvad man genom 1901 års och andra års härorganisationer kommit till. Ja, man har till och med sträckt sina önsknings så långt, att man inom denna organisation synes vilja gifva sig ut på att äfven försöka utbilda skjutskickligheten i våra folkskolor, och för detta ändamål begär man 5,000 kronor. Redan det, att man sträcker sina önsknings så långt som att vilja redan i folkskolan börja förstöra krut, är för mig en tillräcklig anledning att motsätta mig anslaget i fråga.

Jag skulle naturligtvis helst ha velat yrka afslag på hela det belopp, hvarom begäran från skytteorganisationen framställts, men då jag har den uppfattningen, att ett sådant yrkande icke skulle vinna tillbörlig resonans ens i denna kammare, har jag inskränkt mig till att säga ifrån, att något anslag utöfver det belopp, som redan har utgått, vill jag för min del under innevarande år icke vara med på. Jag hoppas och tror, att vi äfven här i enlighet med våra sträfvanen med afsende på militärväsendet i allmänhet och kostnaderna för detsamma skola i stället för att öka anslagen söka nedbringa

Angående
anslag till det
frivilliga
skytte-
väsendet.

(Forts.)

dem till en efter vårt folks förmåga att bära dessa bördor mera afpassad måttstock.

Att man i den allmänna uppfattningen mer och mer börjat anse den frivilliga skytterörelsen såsom ett led i den militära organisationen, framgår af en resolution, som affattats och antagits på ett möte här i Stockholm, och som jag i detta sammanhang skall be att få föredraga för att visa, att dessa medborgare draga ett likhetsstreck mellan den frivilliga skytterörelsen och den öfriga försvarsorganisationen. — Denna resolution, som antogs af 400 personer, lyder på följande sätt:

»Då samhället för sin sunda utveckling kräfrer ekonomiska understöd af statsmakterna bland annat till främjandet af den så kallade egna hemsrörelsen och till arbetarepensionering, och då vidare det redan nu hårdt beskattade folket ej kan betungas med ytterligare skatteökning, utan tvärtom en minskning af skattebördan är nödvändig, särskildt med hänsyn till kravet på lifsmedelstullarnas afskaffande, äro regering och Riksdag förpliktade att minska utgifterna till militärväsendet till förmån för ofvannämnda för landet mer välsignelsebringande ändamål. En sådan minskning kan ock företagas i betraktande af rättsmedvetandets och solidaritetskänslans utveckling inom de civiliserade länderna, hvilken fått sitt uttryck dels i det alltmer utvecklade skiljedomsväsendet, dels i de för Norden särskildt värdefulla garantitraktaterna, dels i arbetarorganisationernas internationella samarbete. På grund häraf uttala 400 medborgare sitt skarpaste ogillande af hvarje ökning af anslagen till militärväsendet, den frivilliga skytterörelsen inberäknad, samt sitt yrkande på dessa anslags successiva minskning därhän, att afväpning slutligen kan äga rum.»

Jag är af den uppfattningen, att vi ovillkorligen måste sträfvä till en nedsättning och förminskning af de militära anslagen. Om vi vilja sträfvä i den riktningen, då är jag öfvertygad om att den frivilliga skytterörelsen under år 1910 fullkomligt kan nöja sig med ett anslagsbelopp motsvarande det, som utgått under år 1909. Vill Riksdagen med verkligt allvar inskränka de militära anslagen, så är det min lifliga öfvertygelse, att detta skall komma att lända landet till gagn i mycket högre grad, än om man fortfar att följa den taktiken att räkna ut: »Hur många millioner skall man i år kunna taga från folket?» — Ty kom ihåg, att för hvarje ny million, som vi lägga ned på detta område, binda vi nya millioner, och detta kommer att störta oss i fördärfvet, ty om vi på detta sätt så att säga öfverspänna nationens förmåga, så komma vi, i det ögonblick, då vi eventuellt skola komma att lita på vapnens effektivitet, att sakna det nödiga underlaget att föra fram våra vapen. Vi sakna nämligen den ekonomiska grunden, på hvilken man skall åstadkomma just den kraft, som är nödvändig för att sköta och handtera vapnen.

Det är min bestämda öfvertygelse, att äfven denna lilla besparing på det militära anslaget — jag vågar säga det militära anslaget — att äfven denna besparing skulle utgöra ett led i sträfvandet att minska dessa millioner, och i kraft af denna min öfvertygelse skall jag, herr talman, be att få yrka afslag på utskottets och Kungl. Maj:ts hemställan samt bifall till reservationen.

Herr Olsson i Fläsbro: Detta anslag har är efter är ökats och utgått med allt betydligare belopp, men säkert är, att skjutskickligheten vida billigare befrämjas på denna väg än på någon annan. Tack vare detta anslag, har också den frivilliga skytterörelsen vuxit sig stark litet hvarstades. För den, som i skjutskicklighetens höjande ser en af grundbetingelserna för att med hopp om framgång kunna värna sitt land, måste också de medel, som för detta ändamål utgifvas, anses vara minst lika väl använda som öfriga utgifter under denna hufvudtitel. Den höjning i anslaget, som utskottet förordar, är icke heller, såvidt jag kan se, högre än behovet kräfver.

Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herrar *Swallingson, Lindvall* och *Nilsson* i Bonarp instämde häruti.

Herr Leksell: Herr talman! Jag tillåter mig att instämma i herr Thorssons uttalande, däri han berör önskningarna att kunna yrka afslag å hela anslagskravet i denna punkt, ty jag anser, att våra ynglingar hinna lära sig att skjuta under sin beväringstid. Därför anser jag, att detta är i onödan bortkastade pengar, och detta så mycket mer som vi ha nyttiga ändamål, hvarpå vi kunna och böra offra statens medel. Men som herr Thorsson fann sig förhindrad att yrka afslag, så gör jag det så mycket hellre, som jag inte alls känner mig hindrad. Jag yrkar sålunda afslag å förevarande punkt.

Herr Palme: Herr talman, mina herrar! Den förste ärade talarren i denna diskussion yttrade, att den frivilliga skytterörelsen vore att anse såsom ett annex till, ett påbröd på fjärde hufvudtitelns anslag. Ja, det är den ju, om man så vill, men i så fall är den ett mycket godt påbröd, ty om herrarna besinna, att utöfver det anslag på 850,000 kronor, som Riksdagen nu skulle gifva till detta försvarsändamål, de enskilda medborgarna ur sina fickor taga cirka 3 millioner kronor och lägga till detta, så är det ju mycket väl använda 850,000 kronor. Det är ett ganska anmärkningsvärdt förhållande, som äger rum vid skytteväsendet, nämligen att här föreslås af utskottet blott 850,000 kronor, medan hvad försvaret direkt vinner genom de enskilda skyttarnas bidrag uppgår till i det närmaste 3 millioner. Detta är en i sanning storartad offervillighet från de enskilda medborgarna, hvilka i detta fall i regel ingalunda äro så förmögna, utan tillhöra de mindre burgha i detta samhälle.

Det har sagts, att denna skytterörelse drifves för nöjes skull, för att man skall få komma tillsammans och ha roligt. — Näja, nere i min trakt i Södermanland var en skyttefest, som det heter, anordnad i slutet af maj förlidet år. 1,900 skyttar kommo tillsammans och bekostade själfva sitt uppehälle under de tre dygn, som festen varade. Det förekom vid festen ingen sprit, men alla dagar intresseväckande föredrag i olika ämnen. För några få veckor sedan ägde en skytte-täflan rum uppe i Gäfleborgs län, en täflan under fullt fältmässiga förhållanden och till och med mycket svåra sådana, ty det var kallt och mycket snö. Jag tror icke, att det därvid förekom någon sprit.

Angående
anslag till det
frivilliga
skytte-
väsendet.
(Forts.)

Angående
anslag till det
frivilliga
skytte-
väsendet.
(Forts.)

Stämningen var emellertid den yppersta och denna täflan blir säkert till mycken nytta för vårt försvar.

Man har förmenat, att till denna skytterörelse endast skulle behövas anslag till hvad som direkt bidroge till skjutskicklighetens upprätthållande, gevär och ammunition. Men det finnes någonting nedlagdt hos människan, som heter begäret efter täflan, och utan täflan kan man icke i detta afseende komma någon vart. Det är detta, som gör det lockande för ungdomen, tillsammans med begäret att göra sig beredd att försvara landet, ifall det skulle behövas.

På grund af alla dessa skäl och många flere, som med lätthet kunde framdragas, skulle jag för min del icke hafva något emot att höja anslaget till det belopp, som Kungl. Maj:t begär, men då detta icke har någon sannolikhet att kunna gå igenom, inskränker jag mig till att yrka bifall till utskottets förslag.

Med herr Palme förenade sig herrar *Mallmin, Vahlquist, Gustafsson* i Mjölby, friherre *Flectwood, Zimdahl* och *Lindgren* i Skog.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman, mina herrar! Herr Thorssons yrkande, att anslaget skulle för nästa år uppföras med samma belopp, som för innevarande år finnes uti riksstaten uppfördt, anser jag nog hafva skäl för sig, men herr Leksells yrkande, som går ut på afslag på alltsammans, tycker jag går bra långt; och jag hoppas, att kammaren icke skall gå med på hans förslag.

Öfverstyrelsen för skytteväsendet hade begärt, att Kungl. Maj:t skulle framlägga förslag om ett anslag af 980,000 kronor. Kungl. Maj:t nedsatte beloppet till 880,000 kronor, men däraf skulle 30,000 användas för anordnandet af riksskyttefest. Utskottet har här föreslagit, att höjningen för nästa år skulle äga rum med samma belopp som under åtskilliga föregående år, nämligen med 50,000 kronor. Härtill har herr Olsson yrkat bifall och äfven jag vill göra detsamma. Det har sagts, att detta är ett militärt anslag. Detta vill jag icke förneka — det måste uppföras på fjärde hufvudtiteln liksom alla andra anslag af samma art — men icke kan man väl säga, att militärerna drifvit fram detta anslag, utan det är Andra Kammarens skötebarn. Under en lång tid tvistade man om, huruvida något anslag alls skulle beviljas åt dessa frivilliga skytteföreningar. Slutligen när man lyckats få ett blygsamt anslag, upptog Kungl. Maj:t detta år för år i sin proposition och Riksdagen har beviljat och höjt det med belopp, som äfven nu tillstyrkts. Jag kan icke se annat, än att dessa föreningar böra understödjas; och kunde det stanna vid något så när skäliga belopp, är ju icke någonting att säga därom. Men utskottet har icke vågat föreslå en höjning med ett lägre belopp än 50,000 kronor, hvilket i realiteten icke blir mer än 20,000, enär 30,000 kronor komma att åtgå till den om ett eller annat år återkommande skyttefesten.

Jag skall i likhet med herr Olsson be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad. I enlighet med de därunder framställda yrkandena gaf herr talmannen propositioner: 1:o) på bifall

till utskottets hemställan, 2:o) på bifall till den vid punkten af herrar Thorsson och Christierson fogade reservationen och 3:o) på afslag å såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts framställning i ämnet. Herr talmannen ansåg förstnämnda proposition vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, upptog herr talmannen för bestämmande af kontraposition ånyo de öfriga yrkandena, af hvilka det under 3:o) omförmälda nu förklarades hafva flertalets mening för sig. Men jämväl i fråga om kontrapositionen begärdes votering, i följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

*Angående
anslag till det
frivilliga
skytte-
väsendet.
(Forts.)*

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen angående punkten 33:o) af statsutskottets utlåtande n:o 5 antager yrkandet om afslag å såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts framställning i ämnet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet om bifall till den af herrar Thorsson och Christierson vid punkten fogade reservationen.

Den votering, som anställdes enligt denna proposition, utföll med 103 ja, men 104 nej, hvadan propositionen för hufvudvoteringen erhöi lydande af kammaren nu godkända lydelse:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 33:o) af utskottets förevarande utlåtande n:o 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten af herrar Thorsson och Christierson fogade reservationen.

Hufvudvoteringen utvisade 124 ja mot 88 nej; och hade alltså kammaren bifallit utskottets hemställan.

Punkten 34:o), angående ny instruktion för de med statsmedel understödda frivilliga skytteföreningarna.

*Angående
ny instruk-
tion för de
med stats-
medel under-
stödda frivil-
liga skytte-
förenin-
garna.*

I en inom Andra Kammaren väckt, till statsutskottet remitterad motion, n:o 135, hade herr *Bogren m. fl.* föreslagit, att Riksdagen måtte

Angående
ny instruk-
tion för de
med stats-
medel under-
stödda fri-
villiga skytte-
föreningarna.
(Forts.)

i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t behagade utfärda förnyad instruktion för med statsmedel understödda frivilliga skytteföreningar, i hvilken instruktion bland annat skulle bestämmas, att till instruktör för sådan skytteförening förordnades kompetent militär ur armén och dels att statsbidrag till förening uteslutande måtte användas till ammunition, förbrukningsartiklar och gevär samt att detta bidrag under ämbetsmannaansvar af instruktören, på sätt Kungl. Maj:t bestämde, redovisades.

Utskottet hemställde, att herr Bogrens m. fl. förevarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Efter punktens föredragning yttrade:

Herr Bogren: Herr talman! I den föreliggande motionen föreslår jag och mina medmotionärer en skrifvelse till Kungl. Maj:t med uttalande af önskan, att Kungl. Maj:t behagade utfärda förnyad instruktion för de med statsmedel understödda skytteföreningarna i ändamål att dessa föreningar måtte förses med kompetenta instruktörer, dessa må sedan vara officerare eller underofficerare, och att hela anslaget måtte användas uteslutande för inköp af gevär, ammunition och förbrukningsartiklar samt slutligen att det under ämbetsmannaansvar redovisas af instruktören. Vi ha framställt detta kraf af omvårdnad för den frivilliga skytterörelsen. De nyss verkställda voteringarna visa nogsamt, att förtroendet för denna rörelse, sådan den för närvarande bedrifves, icke är så starkt och så allmänt, som vi från vår synpunkt önskade. De nyss afgifna 88 nej-sedlarne tala härvid ett värtaligt språk.

Om våra förslag säger utskottet, att de måhända skulle i vissa afseenden verka fördelaktigt, men det nämner icke i hvilka. Det skulle för oss i denna diskussion vara vägledande att höra, i hvilken riktning utskottet anser att våra förslag skulle verka välgörande.

Jag skall nu be att få påpeka några af de synpunkter, ur hvilka vi anse, att en reform af skytterörelsen skulle vara till gagn. För det första vunne rörelsen därigenom i inre styrka och i förtroende hos allmänheten. Det är icke blott i denna församling, som det är klenst beställt med förtroendet, såsom jag nyss nämnde, utan samma förhållande råder litet hvarstades ute i bygderna. Se vi efter, hvar vi ha hela nykterhetshären, alla våra religiöst intresserade, så icke finna vi dem i skyttarnas läger, och detta af orsaker, som jag här icke behöfver närmare ingå på. Vi motionärer äro öfvertygade om, att därest en fullt kompetent officer eller underofficer från armén beordrades som instruktör, skulle en bättre anda och en bättre disciplin prägla dessa föreningar. Egentliga syftemålet för oss har varit att sätta dem i tillfälle att meddela sina aktiva medlemmar sådan skjutfärdighet, att dessa skulle kunna till gengäld för de uppoftningar, som de göra i dessa frivilliga föreningar, erhålla lindring i sin rekrytutbildning. I motionen n:o 134 föreslogo vi en sådan lindring, hvilken också syntes tilltala ganska vidsträckta kretsar ikammaren, då förslaget vann icke mindre än 82 röster emot 102. Gårdagens

voteringar och diskussioner rörande fjärde hufvudtiteln öfvertygade oss än mera om nödvändigheten af att försöka alla tillgängliga utvägar för att göra vart försvar så drägligt som möjligt i ekonomiskt hänseende utan att riskera dess effektivitet. Vi tro icke, att denna skulle i ringaste mån lida, om denna var motion vunnit Riksdagens bifall. Jag skall be att få anföra ett exempel från gårdagens debatt på nödvändigheten af att beakta den synpunkten att om möjligt göra besparingar för försvaret. När det var fråga om motionen angående höjande af de värnpliktiges dagaflöning, är jag viss på, att om kammararens ledamöter sett någon utväg att gå motionärens önsknings meningar om, att 20 öre om dagen är alldeles för litet, men att 50 öre kan vara en skälig och billig aflöning. Men flera här i kammaren måste rösta nej, därför att medel saknas att uppfylla detta rättvisa och anspråkslösa kraf. Då måste man göra den frågan, om det icke är möjligt att ställa vissa delar af försvaret på billigare basis, så att man kan uppfylla detta kraf. Har man varit för sangvinisk i sina beräkningar förr, så att man anlagt försvaret efter dyrare riktlinier, som icke landet utan störande uppoffringar tal vid, så böra vi göra allt hvad vi kunna för att lägga det i sparsammare riktning. Vi äro lifligt öfvertygade om att såväl staten som våra näringar och våra värnpliktige skulle göra afsevärda besparingar genom det förslag, som innehalles i motionen n:o 134. Men för att detta skall kunna ske, fordras också den reform af skytterörelsens organisation, som vi föreslagit i den nu förevarande motionen. Nu skulle man kunna tycka, att då Riksdagen afslagit en motion rörande lindring i de värnpliktiges rekrytutbildning, så spelar det icke någon roll, om denna nu förevarande motion faller eller icke. Så ter sig icke saken för mig. Om vi nu ingå till Kungl. Majt med en skrifvelse i detta syfte, som vi här angifvit, så är det hopp om, att en kommande Riksdag möjligen skall kunna bevilja aktiva föreningsmedlemmar, som visa sig kompetenta, den afsedda lindringen i rekrytutbildningen.

En talare på skånebänken har påpekat ett förhållande, som jag ber att få understryka. Han sade, att omsättningen i de frivilliga skyttarnes leder är alldeles för rask. Detta är beklagligtvis sant, och statistiken visar, att det endast är ett fåtal skyttar, som komma upp i tredje klassen. Vi ville, att rörelsen skulle kunna bli af viss effektivitet, så att den blefve till reell nytta ur försvarssynpunkt. Men detta blir icke fallet, om skyttarna stanna en tid i första klassen och sedan lämna föreningarna för att bereda plats för nya rekryter. Sant är, att vi ha en elitkår, som länge stått vid. Men denna träffar man mest vid täfningar. Här framträder sportintresset, och det är fara värdt, att de många länstäfflingarna och rikstäfflingarna bli hufvudsaken för rörelsen. Men så må enligt vårt förmenande icke ske. Vi vilja icke offra så mycket på täfningar utan på öfningar, täfflingarna må sedan ha sitt berättigande för sig, men att, som vi här se, anslå 300,000 kronor till täfningar är bra mycket på ett anslag af 800,000 kronor. På sid. 180 finnes en tablå, hvilken är mycket lärorik för den, som vill se, hur anslagen användas. Utskottet säger själf på sid. 30, att man kanske borde använda mera af anslaget

Angående
ny instruk-
tion för de
med stats-
medel under-
stödda fri-
villigas skytte-
förening-
arna.
(Forts.)

Angående
ny instruk-
tion för de
med stats-
medel under-
stödda fri-
villiga skytte-
föreningarna.
(Forts.)

till ammunition, till den reella effektiva öfningen, hvarför det föreslagits en höjning af ammunitionsanslaget från 3,25 kronor till 3,50, medan man begärt 3,75 kronor.

Utskottet förmenar, att vårt förslag antagligen skulle vålla vissa olägenheter. Enskilda medlemmar skulle känna ett tvång och därigenom betagas lusten och hägen för skjutöfningar. Hvilket skulle detta tvång vara? Skulle det representeras af den militäre instruktören? Därom har jag någon liten erfarenhet. I den stad, där jag har mitt hemvist, finnes en skytteförening, som har en kompetent militär till instruktör, och denna förening är en af Västergötlands bästa, det vågar jag påstå. Den har nått resultat i fältskjutning, som äro mycket vackra, och detta tack vare den omständigheten, att instruktören är kompetent. Jag känner äfven till en skytteförening på Värmdön, som har en officer till instruktör, och denna förening torde vara bra nog nära ett mönster i sitt slag. Det måtte väl icke behöfva afskräcka ungdomen från att sluta sig till rörelsen, ifall föreningarna få kompetenta ledare. Jag tror tvärtom. Att utgifterna för täfningarna skulle begränsas och att man skulle använda mera penningar på förbrukningsartiklar, kan väl heller icke verka afskräckande. Hufvudsaken är dock som sagdt, att organisationen göres sådan, att dessa föreningar sättas i stånd att gifva skjutskicklighet åt sina aktiva medlemmar, på det att dessa må erhålla skälig lindring i rekrytutbildningen. Detta har för oss varit det väsentliga.

I detta anförande instämde herrar *Månsson, Kronlund och Thavenius.*

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Det är för mig litet obehagligt att uppträda och yrka bifall till utskottets förslag, då samtliga motionärer tillhöra samma län som jag, men då emellertid utskottet varit enigt i sitt beslut och jag tillhört den afdelning inom detsamma, som formulerat beslutet, skall jag ändock yttra några ord.

Man får betrakta denna motion i sammanhang med föregående motion af samme motionär, däri han hemställde, att dessa frivilliga skyttar skulle få en kortare öfningstid som värnpliktige, för den händelse de uppfyllt vissa villkor såsom skyttar. Denna motion har redan blifvit behandlad af Riksdagen. Lagutskottet hade hemställt om afslag å densamma och Riksdagen har följt utskottet. När det ställde sig så, är det naturligt, att, när de hade sammanhang med hvarandra, man icke kunde komma till annat resultat i fråga om denna motion än afslag. Man mötes af den invändningen, att dessa icke stå i så oskiljaktigt sammanhang, att icke den ena kunde bifallas och den andra afslås. Men i alla fall är det ett sammanhang, som icke låter sig bortförklaras. Beträffande instruktörerna, som det talades om, är det klart, att, om den första motionen vunnit bifall, en sådan bestämmelse måste ha införts, att man haft säkerhet därför, att de färdigheter, som voro afsedda att vinnas inom föreningarna, blefve kontrollerade och säkra, innan en nedsättning i värnpliktsöfningarna skulle kunna ske.

Nu ber jag få förutskicka den erinran, att på de platser, där

det finns militär instruktör till hands och denne icke är för dyrbar att anskaffa, begagna föreningarna sig af denna förmån, men på många platser låter sig detta ej göra, och då kanske icke de små föreningarne kunna erhålla någon militär instruktör för sina skjut-
 öfningar. Och det kan hända, att instruktörerna på en del platser icke äro så lämpliga, men föreningarne äro ju måna om att skaffa sig de bästa de kunna erhålla. Och därom är ingenting annat än godt att säga.

Angående
 ny instruk-
 tion för de
 med stats-
 medel under-
 stödda fri-
 villiga skytte-
 förenin-
 garna.
 (Forts.)

Nu har det bedts om en förklaring, hvad utskottet menar, då det säger, att detta förslag skulle verka välgörande. — Det står ju icke välgörande, utan utskottet säger, att det vill erinra om, att förslaget beträffande kompetent instruktör skulle vara fördelaktigt. — Jag vill icke lämna någon vidlyftigare utredning om detta, men för ett erkännande borde man icke ha förebråelse.

Men sedan kommer man till hufvudsaken. Då skytterörelsen består af frivilliga föreningar, frivilliga medlemmar, går det knappast an att så strängt snöra till alla deras rörelser, så att de nästan skulle stå under militärlagarna, och reglementera så strängt, att ingen frihet skulle kunna förefinnas på något område. Det går icke an att göra så, äfven om Riksdagen anslår medel till en eller annan förening. Hufvudsaken i denna motion är, att de medel, som Riksdagen anslår till dessa föreningar, icke skulle användas till nöjen, utan för reella ändamål, nämligen till skjutöfningar, till amunitionsförbrukningsartiklar och gevär. Jag kan icke säga, hur det ställer sig, men undrar, om man kan uppvisa en enda förening, som kan existera på det statsanslag, som erhålles. Jag tviflar på att någon enda förening kan reda sig med det anslag, som statsverket lämnar föreningen, utan att privata medlemmar måste träda emellan. Jag tror icke, att det kan gå för sig, ty då skulle det åtminstone så betydligt afvika från det medeltal, som uppkommer angående kostnaderna. Detta medeltal uppgår till omkring 100 skott för hvarje skytt, som finnes i föreningen. Nu kostar amunitionen icke 10 öre pr skott, men om man tager kostnaden därför till 10 öre, är det klart, att 100 skott kosta 10 kronor. I hvarje fall kosta de 7 kronor, och således öfverstiger kostnaden endast för själfva amunitionen hvad staten lämnar i anslag. Jag anser då, att man, hur räkenskaperna än uppsättas, aldrig kan komma till det resultat, att statsmedlen räcka. Jag skall be att till stöd härför få återopa en officiell handling, som är utdelad här i Riksdagen för 8 dagar sedan, och det är Kungl. Maj:ts befallningshafvandes i Örebro län 5-årsberättelse. Där finnes en mycket utförlig tabell beträffande skytteförbunden inom Örebro län. Om man tar det sista året, som denna statistik omfattar, nämligen 1905, finner man, att föreningen då räknade 3,142 skyttar och 456 passiva medlemmar. Dessa skyttar hade år 1905 skjutit omkring 105 skott hvardera och det fanns af dessa skyttar 2,167, som voro anslagsberättigade efter den grund, hvarefter anslaget utgår. Detta förbund erhöil 9,145 kronor i statsanslag efter de grunder, som gälla, men samma tabell visar, att detta skytteförbund hade utgifter utöfver dessa 9,145 kronor, uppgående till 52,078 kronor 63 öre. Då har utskottet frågat sig: Kan det vara nödvändigt under sådana för-

Angående
ny instruk-
tion för de
med stats-
medel under-
stödda fri-
villigaskytte-
föreningarna.
(Forts.)

hållanden, då denna berättelse visat sådant som detta, att man skrifver till Kungl. Maj:t och begär den förändring i reglementet, att man skall upprätta räkenskaperna så, att statsmedlen uteslutande få användas till skjutöfningar, amunitionsförbrukningsartiklar och gevär? Kanske i räkenskaperna äfven stå upptagna utgifter till nöjen, men kontot kommer ändå att visa, att statsanslaget icke har kunnat anlitas för sådant, som här är beskrifvet, och för öfrigt är det frivilliga föreningar; antingen de åtnjuta statsanslag eller icke, lefva de på hufvudsakligen frivilliga bidrag. Man kan väl icke begära att få en förening, som utgöres af helt allvarliga personer, utan dessa bestå af unga, friska och glädjefulla ungdomar. Om de afsluta sina årsöfningar med en liten fest, så göra de alldeles rätt. Det är min uppfattning. Man kan icke fordra, att de skola gå som våra gamla soldater och ha samma syn på tingen som de, hvilka voro 40, 50 eller 60 år, när de lämnade krigstjänsten. Man får taga hänsyn till deras ålder. Jag tror, att äfven om ett eller annat felsteg begås, får man icke uteslutande fästa sig därvid, utan se på det hela. Kan det åstadkommas att få bort allt som ej är godt här, är det glädjande, men jag tror icke, att man kan vinna det på denna väg.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Bogren: Med anledning af hvad min ärade kamrat här på bänken yttrade, skall jag be att få säga några ord. Så naiva äro icke motionärerna, att de hoppas få skarpskytteföreningarnas leder rekryterade med änglar. Det tror jag icke. Men de hoppas och önska lifligt, att åtgärder måtte vidtagas för att vinna den stora allmänhetens största möjliga förtroende för denna fosterländska rörelse, och min ärade bankkamrat kan icke bortresonera, att det är nödvändigt, om rörelsen skall äga fortbestånd och utvecklas såsom vi önska. Och jag vill fästa uppmärksamheten vid den omständighet, hvaröfver allmänt klagas icke minst i Skara stift, nämligen att skjutöfningarna förläggas till och med under pågående gudstjänst. Det är en liten reform, som vi mycket väl kunde vidtaga att förhindra något sådant.

Den ärade talaren sade vidare, att motionärerna påstått, att någon del af statsbidraget skulle användas till dans och superi. Var god och påpeka för oss hvar i motionen detta står! För så vidt jag har mig bekant, ha vi icke på något sätt insinuerat, att det skulle användas till sådant; men vi ha sagt, att det finns föreningar, där sådana nöjen förekomma, som icke stärka förtroendet för rörelsen, utan som rent af äro hämmande för det stora fosterländska målet. Visserligen ha vi sett en protest från visst håll mot ett sådant påstående, men det händer ibland, att man protesterar och protesterar dumt. Detta visar denna handling, som jag håller i min hand. Det är en officiell handling rörande samma sak, som styrker hvad vi sagt i vår motion. Jag ber att få betona, att det är af ren fosterländsk känsla motionen har kommit fram. Det är vidare själfklart, hvad hr Persson yttrade, att det anslag, som utgår till skytteföreningarna, icke kan betäcka dessas kostnader. Det ha vi icke påstått. Men det är ett önskemål, att, om motionen nummer 134 hade vunnit

Riksdagens och Kungl. Maj:ts bifall, statsbidraget då hade ökats därhän, att ammunition och gevär kunnat tillhandahållas dessa föreningar utan kostnad för föreningens medlemmar, äfvensom instruktörer. (Instruktören skall ju också enligt motionen tillhandahållas dessa föreningar fritt.) Emellertid talas det mycket om frihet och därvid ber jag endast att få åberopa, att enligt vårt förmenande kunde icke den enskilda friheten äfventyras genom att man finge en kompetent person till instruktör i gillet. Hvar och en har frihet att gå in i skytteföreningen, om han vill, stå kvar, så länge han vill, och gå, när han vill. Jag kan icke förstå, att motionen syftar till att inskränka denna frihet, och det vore oförståndigt att komma med något sådant yrkande. Sedan motionen nummer 134 fallit, skall jag, herr talman, icke framställa något yrkande, men jag har velat säga detta för att belysa motionärernas syn på saken och deras önskemål.

*Angående
ny instruk-
tion för de
med stats-
medel under-
stödda fri-
villiga skytte-
föreningarna.
(Forts.)*

Herr Andersson i Skifarp: Det kunde vara onödigt att yttra sig vidare, då icke den föregående talaren hade något yrkande. Men då det framhållits, hvilken sparsamhet som skulle åstadkommas, om denna motion vunno bifall, undrar jag, om man kan kalla det för sparsamhet, att vi äfven skulle bekosta instruktören för skytteföreningarna. Det kan blifva dyrbart på många ställen. Det finns på många ställen icke några officerare, som äro bosatta i närheten, där föreningen är belägen. Vål är det sagdt, att det skulle verka så bra, om det blefve obligatoriskt, att föreningarna hade militär instruktör, men det kan också hända, att det skulle i väsentlig mån förlama den frivilliga skytterörelsen. Motionären nämnde visserligen, att det står hvar och en fritt att gå in i en skytteförening, om han vill eller icke. Det är sant. Men det är helt annat, om vederbörande skytteföreningar själfva få utse sina instruktörer. Man känner kanske någon militär, som är intresserad för det frivilliga skytteväsendet och som man vill ha till instruktör. Saken ställer sig på ett helt annat sätt, om man kan få en sådan person till instruktör, än om man måste taga emot en instruktör, förordnad af Kungl. Maj:t och som kanske icke är alla till behag. Jag tror, att man i och med detsamma, som man bestämmer sig för detta, kommer att lägga ett visst tvång på de frivilliga skytteföreningarne, och det kan ha sina betänkliga följder.

Det nämndes också, att de frivilliga skytteföreningarna i vissa fall gjorde sig skyldiga till extravaganser och hvilka olägenheter detta medförde. Bland annat framhölls, att de hade sammanträden om söndagsförmiddagarna och att detta skulle kunna förebyggas, om man finge af Kungl. Maj:t förordnade militära instruktörer. Det kan jag icke förstå. Äro de frivilliga skytteföreningarne intresserade af att hålla söndagen i hegd, kunna de ju låta bli att hålla sina sammanträden under söndagsförmiddagarne. I detta afseende kan en militär instruktör icke göra någonting. Jag tror, att om man låter de frivilliga skytteföreningarne, såvidt möjligt, sköta sig själfva och äfven välja sina instruktörer utan Kungl. Maj:ts medverkan, främjar man

därigenom på bästa sätt skytterörelsen. Det är åtminstone min personliga öfvertygelse.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Öfverläggningen förklarades härmed afslutad. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkterna 35:o) och 36:o).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 37:o).

Lades till handlingarna.

Punkterna 38:o)—40:o).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Angående
ersättning
för förskott.*

Punkten 41:o) angående anvisning af medel till täckande af vissa utaf arméförvaltningen och statskontoret utgifna förskott.

Efter föredragning af utskottets hemställan yttrade:

Herr Wavrinsky: Herr talman! Jag har icke begärt ordet för att i denna punkt göra något annat yrkande än utskottets, utan för att begagna tillfället att, innan denna hufvudtitel afslutas, gifva ett uttryck åt den oro, som man i allmänhet i de djupa och breda lagren bland vårt folk känner öfver den växande militära budgeten. Det är i synnerhet under dessa tryckta ekonomiska tider, som denna oro kännes mest. Det var under känslan af detta tryck, som jag i går instämde i herr Nilsons i Örebro yrkande om uppskof med anskaffandet af haubitsbatterier. Det är i synnerhet en omständighet, som ibland dem, hvilka intressera sig för denna fråga, är särskildt angelägen, och det är den att få utrönt, hvarför kostnaden för vårt försvar ställer sig så orimligt mycket större i förhållande till andra länders försvarsutgifter. Jag föreställer mig, att det icke är så lätt att koncist uppgifva de olika kostnaderna för olika länder i detta afseende, emedan det är svårt, efter hvad jag varit i tillfälle erfara, då jag sökte göra mig förtrogen med denna fråga, att utreda, hvilka poster som i de olika länderna föras direkt på försvarets konto och indirekt på andra titlar. Men så mycket synes vara säkert — ty det har icke kunnat motbevisas — att kostnaderna för Sveriges försvar äro vida större än något annat lands.

Nu har jag å de fredsvänners vägnar, med hvilka jag är nära förtrogen, velat rikta en vädjan till regeringen och särskildt till statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet att vid den revision af 1901 års härordning, som nu äger rum i försvarskommissionen, låta verkställa en sådan utredning, på det att man måtte få klart för sig, hvarpå dessa kostnader för vårt försvar äro beroende, och så-

lunda kunna bedöma, i hvad hänseende en nedsättning i dessa kostnader skall kunna äga rum. Det synes oförklarligt, att icke från militärt håll en sådan utredning skulle komma, och då en kommission nu är tillsatt för att utreda hela försvarsfrågan i dess sammanhang, ber jag vördsamt få hemställa till herr statsrådet och chefen för landförsvarsdepartementet, att denna kommission måtte särskildt få sig uppdraget att utreda denna fråga, som synes oss, hvilka äro intresserade för saken ur den synpunkt, jag här nämnt, vara af den beskaffenhet, att landet har rätt att från militärt-auktorativt håll få ett svar på den frågan, hvarför kostnaderna för Sveriges försvar äro så mycket större än alla andra länders.

Angående
ersättning
för förskott.
(Forts.)

Herrar *Jansson* i Edsbäcken och *Cervin* instämde häruti.

Herr vice talmannen: Jag har med anledning af denna punkts föredragning en annan fråga att fästa kammarens uppmärksamhet på. I denna punkt återgifver utskottet ett omnämnande, som gjorts i motsvarande punkt i statsverkspropositionen af regeringens åtgärd att tillsätta en kommission för att verkställa undersökning af vissa förhållanden inom rikets försvarsväsende m. m., och där upplyses, att »jämte det Eders Kungl. Maj:t i samma beslut meddelade bestämmelser om den godtgörelse, som skulle utgå till kommissionens medlemmar, samt om gäldandet af de kostnader i öfrigt, som blefve förenade med kommissionens verksamhet, anbefalles arméförvaltningens civila departement att förskottsvis bestrida alla dessa utgifter, till hvilka medel icke funnos för Eders Kungl. Maj:t tillgängliga. Framställningar från arméförvaltningens nämnda departement om ersättande af dylika förskott äro alltså att årligen motse under den tid af högst fem år, kommissionens verksamhet kommer att förtgå».

Beträffande själfva tillsättandet af denna kommission kan jag så mycket mindre ha något att erinra, som jag och mina politiska meningsfränder ju ha mycket ifrat för att en sådan undersökning skulle komma till stånd, som nu öfverlämnats till kommissionen. Naturligtvis kunde man med afseende å kommissionens instruktion ha en och annan erinran att göra. Men jag måste likväl säga, att den är sådan, att, under förutsättning att kommissionen utvecklar all energi, den nog torde kunna komma till ganska betydande resultat, särskildt med hänsyn därtill att några goda civila krafter ha fått plats i kommissionen.

Men det är en annan sak, som jag anser vara betydelsefull i detta sammanhang. Det är visserligen så, att det genom en långvarig häfd är medgifvet, att med afseende å kostnader för utredningar, till hvilka kostnader regeringen icke har några på anslag disponibla medel, regeringen må kunna på hvad man i dagligt tal kallar »förskottstitel» anvisa medel, som sedan anmälas till ersättande hos Riksdagen. Och därom anser jag ingenting vara att säga, att detta allt fortfarande, som sagdt, enligt gammal kutym kan äga rum. Men det har aldrig hittills, mig veterligen, ansetts, att denna Kungl. Maj:ts genom Riksdagens tysta medgifvande erkända befogenhet kan sträckas huru långt som helst. Och i detta fall har den sträckts långt utöfver

*Angående
ersättning
för förskott.*

(Forts.)

hvad föregående häfd innefattar. I allmänhet har godtgörelse åt kommitté- eller kommissionsledamöter bestämts till visst dagtraktamente för den tid, under hvilken en kommitté eller kommission är i arbete, naturligtvis icke så, att arfvode endast utgår för de dagar, då kommittén eller kommissionen har sammanträde, men så, att arfvode utgår för hvarje dag, under det kommissionen är samlad för arbete. Den godtgörelsen har i regel utgått med ett belopp af 5 kronor för i Stockholm bosatta och 10 kronor för utom Stockholm bosatta ledamöter. Dessutom har det någon gång inträffat, att Kungl. Maj:t på särskild ansökan och efter utredning af kommittéledamot, att han gjort speciell förlust genom arbete i vederbörande kommitté, har tilldelat honom något belopp för att täcka denna förlust. Man kan utan tvifvel tycka, att efter nuvarande förhållanden dessa kommittéarvodena kanske äro väl knappt tillmätta, och det är utan tvifvel möjligt, att Riksdagen skulle kunna finna det riktigt, ifall någon moderat höjning gjordes i afseende å dessa arvoden. Men i detta fall har en helt annan väg inlagts. I detta fall har regeringen på eget bevåg anslagit till ordföranden i kommissionen 5,000 kronor om året och till hvar och en af dess ledamöter 3,000 kronor om året, förutom vanligt dagtraktamente, under det att kommissionen är i arbete. Detta är ett alldeles nytt steg, och det är det, jag velat fästa uppmärksamheten på.

Jag inlåter mig för närvarande icke på den frågan, huruvida denna kommissions verksamhet är af den beskaffenhet, att de belopp, som sålunda ha bestämts, törhända kunna vara väl befogade. Det är möjligt, men därom föreligger icke någon utredning. Regeringen har icke lagt fram saken så, att man kan bedöma detta. Nej, hvad jag velat påpeka är, att regeringen har utvidgat den befogenhet, hvilken, såsom jag nyss anmärkte, redan enligt gammal häfd ansetts tillkomma den i fråga om tillsättning af kommittéer och tilldelande af arvoden åt densamma, till en sådan åtgärd som att åt ledamöterna i en kommission tilldela årslöner och det af afsevärda belopp. Denna kommission är väl närmast att förlikna med till exempel lagberedningen eller den nyligen ifrågasatta processkommissionen, hvilkas medlemmar ju naturligtvis måste ha arvoden utaf helt annat slag än de, som utgå till vanliga kommittéer. Men hittills har det alltid ansetts, att regeringen skall vara skyldig att inför Riksdagen framlägga förslag till inrättande af sådana verk. Jag tror därför icke, det skulle vara riktigt lämpligt, ifall Riksdagen stillatigande åsage, huru regeringen sålunda tagit sig en ytterligare befogenhet, som icke på något sätt förut har blifvit den medgifven.

Jag vill icke säga annat — och det har jag redan antydtt — än att det är möjligt, att Riksdagen skulle efter pröfning ha kommit till samma resultat, som regeringen nu har gjort. Jag vill emellertid erinra om att denna kommission tillsattes en månad före Riksdagens sammanträdande, och vid sådant förhållande, äfven om kommissionen verkligen måste sammanträda vid denna tidpunkt, hvilket jag icke känner, skulle det ju uppenbarligen varit ganska lätt att provisoriskt ordna ifrågavarande löneförhållanden och sedan, då Riksdagen sammanträdde, framlägga proposition om saken.

I allmänhet bör Riksdagen se noga upp med att en af dess viktigaste befogenheter, nämligen anslagsrätten, icke kringskäres och godtyckligt asidosättes, och särskildt under de tider, i hvilka vi nu lefva, torde det vara synnerligen påkalladt, att Riksdagen med uppmärksamhet följer Kungl. Maj:ts handlingar i fråga om maktfördelningen mellan de båda statsmakterna.

Angående
ersättning
för förskott.
(Forts.)

Andra Kammaren hörde häromdagen en utveckling af justitieministern rörande den saken. Han betonade då mycket skarpt, huru noga gränserna måtte iakttagas mellan de båda statsmakterna. Här har man ett godt exempel på hvad regeringen menar med ett noggrant iakttagande af gränserna mellan de båda statsmakterna.

Jag kan icke underlåta att bestämdt betona, att här har ifrån regeringens sida gjorts ett öfvergrepp, ett obefogadt ingrepp i Riksdagens finansmakt, hvilket har stöd hvarken i grundlag eller i häfd.

I detta anförande instämde herrar *Schotte, Bogren, Röing, Wijk, Berg* i Göteborg, *Jansson* i Edsbacken, *Igel, Gibson, Berg* i Stockholm, *Branting, Palme, Kjellberg, Fürst, Blomberg, Wavrinsky, Wallis, Tengdahl, Kobb, Söderberg* i Stockholm, *Johansson* i Stockholm, friherre *Palmstierna, Rissén, Åberg, Lindley, Beckman, Wallin, Pettersson* i Södertälje, *Hagberg, Cervin*, friherre *Bonde, Stärner, Gripenstedt, Edén, Svensson* i Nyköping, *Johansson* i Jönköping, *Rune, Ekman* i Mo gård, *Larsson* i Klagstorp, grefve *Hamilton, Bosson, Lindberg, Linders, Thylander, Rydén, Christierson, Kristensson, Linblad, Olausson, Strömberg, Karlsson* i Göteborg, *Broström, Larsson* i Göteborg, *Carlson* i Herrljunga, *Forssell, Kronlund, Berg* i Munkfors, *Rundgren, Larsson* i Västerås, *Åkerman, Leksell, Olsson* i See, *Starbäck, Wilson, Andersson* i Stårte, *Hagström, Olofsson, Bergman, Bromée* i Billsta, *Kvarnzelius, Mogren, Hedström, Hellberg, Lundström, Jonsson* i Gumboda, *Carlsson* i Malmberget, *Sandström, Lindqvist, Persson* i Stockholm, *Borg, Kropp, Ahlfvengren, Lundgren* och *Söderbergh* i Karlshamn.

Öfverläggningen var härmed afslutad. Utskottets hemställan bifölls af kammaren.

Punkten 42:o).

Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 4.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 7, angående herr Röings inom Andra Kammaren väckta motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utförande genom tullverkets egen personal af det arbete, som i en del hamnar åligger där befintliga packhuskarlslag m. m.

Angående
utförande ge-
nom tullver-
kets personal
af det arbete,
som i en del
hamnar ålig-
ger där be-
fintliga pack-
huskarlslag
m. m.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till fjärde tillfälliga utskottet hänvisad motion, n:o 39, hade herr Röing hemställt, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, det Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder i ändamål, dels att tullverket måtte med egen personal öfvertaga och utföra det arbete, som nu i en del hamnar åligger

Angående där befintliga packhuskarlslag, dels ock att en för hela riket gällande utförande genom tullverkets personal taxa å afgifter för detta arbete måtte utfärdas.

Utskottet hemställde, att Andra Kammaren för sin del ville besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhölle, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning,

dels angående på hvad sätt tullverket måtte med i dess tjänst anställd personal öfvertaga och utföra det arbete, som nu i en del hamnar åligger där befintliga packhuskarlslag,

dels äfven huru detta arbete måtte kunna utföras utan särskild kostnad för staten, samt

(Forts.)

att Kungl. Maj:t ville för Riksdagen framlägga förslag till de åtgärder, som af utredningen kunde föranledas.

Efter föredragning af utskottets hemställan yttrade:

Herr Johanson i Mossebo: Då jag icke kan godkänna det förslag utskottet här framlagt, skall jag be att få säga några ord.

Utskottets yrkande skiljer sig i ganska betydlig grad ifrån motionärens. Motionären har yrkat: »att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla, det Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder i ändamål, dels att tullverket må med egen personal öfvertaga och utföra det arbete, som nu i en del hamnar åligger där befintliga packhuskarlslag, dels ock att en för hela riket gällande taxa å afgifter för detta arbete må utfärdas.» Här har motionären således framlagt förslag om att Kungl. Maj:t skall uteslutande utan Riksdagens hörande vidtaga åtgärder, för att de arbeten, som nu åligga packhuskarlslagen måtte öfverflyttas till tullverkets personal, och aföningen därför således utgå af tullmedel. Utskottet har däremot anhållit hos Kungl. Maj:t om en utredning rörande första delen af denna fråga. Huruvida utskottet nu har grundlagsenlig rätt till denna anhållan, vill jag icke inlåta mig på, men jag anser, att utskottets förslag är i betydlig mån bättre än motionärens förslag, ty utskottet förutsätter dock, att det är Riksdagen, som i sista hand skall besluta öfver denna fråga.

På den andra delen af motionärens yrkande, att Kungl. Maj:t skulle utfärda en för hela riket gällande taxa å afgifter för det arbete tullverkets personal skulle kunna utföra, har utskottet icke alls svarat. Utskottet har icke velat gå in på detta särskilda spörsmål, utan endast velat i likhet med motionärens uttala, att reformen icke borde åsamka statsverket någon förlust. Statsverkets kostnad härvidlag har motionären icke, åtminstone icke i nämnvärd mån, vidrört. Men de motiv, som motionären använt, synas dock mera peka hän på, att staten skulle få betala denna kostnad. Denna kostnad lär heller icke, efter hvad som upplystes inom utskottet, bli så obetydlig, som man vid första påseende skulle kunna tänka sig.

Vid behandlingen inom utskottet tillkallade utskottet en man från packhuskarlslaget här för att få upplysning om dels huru stor arbetskraft skulle erfordras för att utföra det packhuskarlslaget nu åliggande arbete, dels huru stora kostnader detta möjligen skulle medföra. Denna person upplyste, att för närvarande inom Stock-

holm kostnaden för packhuskarlslaget torde uppgå till omkring 228,000 kronor. Men han förklarade tillika, att skulle kostnaden betalas af tullverket, vore han öfvertygad om, att den skulle uppgå till minst 400,000 kronor endast inom Stockholm. Om man tänker på den stora apparat, den stora tillökning i tullpersonalen, som skulle blifva en följd af ett bifall till detta förslag, kan man snart inse, att kostnaden skulle stanna knappast vid millionen.

Packhuskarlslagens arbete är ett slags säsongarbete, och om man då skulle tänka sig, att tullpersonal skall tillsättas i så stor omfattning, som fordras för att utföra packhuskarlslagens åliggande, är det klart, att personalens ökning skulle bli synnerligen stor. Huru stort packhuskarlslagens medlemsantal är, därom lämnas ingen upplysning i utskottets betänkande. Men den person, som af utskottet tillkallades, lämnade den uppgiften, att antalet af de extra karlar, som anställas endast i Stockholm, uppgick vissa tider till 25 och vissa tider till 100. Man inser då lätt, att tullverket skulle få anställa en stor personal, som vissa tider finge gå utan arbete, men sin dagafflöning skulle den likaväl ha med ty åtföljande pensionsrätt. Såväl tullstyrelsen som en del varuemottagare i åtskilliga städer ha ansett, att det skulle lända handeln till större skada än gagn, om den reform, motionären föreslagit, blefve genomförd. Ty man kan väl tänka sig, att det icke blir samma arbetsintensitet, om arbetet utföres af tullverkets personal, som då det utföres af packhuskarlslaget, som har särskildt betaldt för hvarje kolly, som det behandlar. Då är det alldeles gifvet, att man anstränger sig för att få behandla allt flere och flere kolly för att därigenom få mera betaldt.

Att utskottet icke gifvit sig in på frågan om utfärdande af en för hela riket gällande taxa förundrar mig ganska mycket, då det dock blifvit ifrågasatt af motionären. Då man tänkt sig, att varuemottagarne skulle få återbetala de kostnader, som genom reformen asamkades statsverket, anser jag, att en sådan återbetalning från deras sida icke kan ske på annat sätt, än att en bestämd taxa lägges på hvarje kolly.

Jag har med detta endast velat säga, att jag för min del icke kunnat vara med om den föreslagna åtgärden, utan ber att få yrka afslag å såväl motionärens hemställan som utskottets förslag.

Herr Sandström: Vid utskottets behandling af denna sak hafva de principiella skälen varit i första hand afgörande för den ståndpunkt, som utskottet intagit. Principiellt sedt, gäller frågan, huruvida icke ett arbete, som utgör en del af tullbehandlingsarbetet och som alltså utgör ett statsarbete, en statsfunktion, bör utföras på samma sätt som arbetet med tullbehandlingen i öfrigt. Det synes uppenbart, att af principiella skäl äfven denna del af tullbehandlingen bör utföras af funktionärer, som stå under statsmyndigheternas kontroll. Att så icke är förhållandet i vissa hamnstäder, i det att där finnas s. k. packhuskarlar, som hafva gammalt monopol på att utföra en del af tullbehandlingsarbetet, beror på historiska skäl. Vi stå här inför en kvarleva af det gamla skråväsendet, och det har därför syns utskottet väl värdt att taga i öfvervägande, huruvida icke

Angående
utförande ge-
nom tullver-
kets personal
af det arbete,
som i en del
hamnar ålig-
ger där be-
fintliga pack-
huskarlslag
m. m.

(Forts.)

Angående detta arbete bör anordnas mera tidsenligt och utföras på samma sätt utforande ge- som det öfriga tullbehandlingsarbetet.

I fråga om den praktiska sidan af saken, så har utskottet icke inom sig haft några medlemmar med praktisk erfarenhet i denna fråga. Utskottet har därför varit hänvisadt till utlåtanden från myndigheter och de upplysningar af intresserade fackmän, som kunnat inhämtas. Därvid har det egendomliga förhållandet inträffat, att samtliga utlåtanden från tullmyndigheterna befunnits vara afstyrkande och samtliga yttranden från köpmän och importörer befunnits vara bestämdt tillstyrkande i fråga om borttagandet af packhuskarlsinstitutionen. Utskottet har då icke haft något annat att göra än att försöka granska skälen å ömse sidor och värdesätta dem. Det har då stått för utskottet tämligen klart, att den eniga mening, som af köpmän och importörer uttalats därom att denna institution bör upphävas, naturligen endast dikterats däraf, att den ansetts vara för importörerna och deras intressen oändamålsenlig. Och det förefaller också ganska naturligt, att saken för köpmännen, hvilka icke utan skäl utgå därifrån, att detta är ett arbete, som nödvändigt måste utföras för att staten skall kunna tullbehandla en vara och uttaga sin tull, ställer sig så, att det strängt taget borde vara statens skyldighet att utföra ifrågavarande arbete på egen bekostnad. För köpmännen måste det särskildt framstå såsom något ganska betänkligt, att de själva få betala för ifrågavarande arbetes utförande, och detta icke till staten, utan till privata personer, som hafva monopol därpå. Redan under normala tider måste saken således för köpmännen te sig synnerligen osympatisk, helst monopolinnehafvarne äga ett gifvet intresse att tid efter annan söka pressa upp taxan, till ytterligare betungande af importörerna. Men alldeles särskildt måste det under tider af oro på arbetsmarknaden och under arbetsinställelser anses olämpligt, att detta statens arbete, af hvilket köpmännen äro i så hög grad beroende, skall vara anförtrodt åt privata arbetsgifvare, visserligen kollektiva arbetsgifvare — detta gör ingalunda förhållandet lugnare och bättre — i stället för att utföras af statsfunktionärer, så att köpmännen kunna känna sig lugna och trygga. Erfarenheten torde också till fyllest hafva visat, att institutionen hittills icke fungerat på tillfredsställande sätt.

Om man återigen ser på tullmyndigheternas, d. v. s. egentligen packhusinspektionernas uttalanden i saken, så finner man, att dessa gå ut på, att det är bra, som det är. Det skäl, som de anföra, är hufvudsakligen, att det skulle blifva dyrare för staten, om arbetet anordnas på annat sätt. Men denna fråga är bragt ur världen, sedan köpmännen förklarat, att de vilja fortfarande betala kostnaderna för arbetet. Det är sålunda icke något statsintresse förenadt med kostnadsfrågan. Man kan icke värja sig för det intrycket, att den hufvudsakliga anledningen till, att tullinspektionerna ställa sig på detta sätt till saken, ligger däri, att det för dem naturligtvis är mycket bekvämare och lugnare samt mindre ansvarsfullt att kunna på entreprenad lega bort en afsevärd del af det arbete, som de själva annars skulle leda och ansvara för. Det är bekvämt redan under lugna tider, men alldeles särskildt bekvämt och behagligt är det för

dem under oroliga tider att hafva detta arbetarlag eller arbetsgifvarlag, hvilket tjänstgör som en buffert mellan dem och arbetarne, och på hvilket skulden för alla mankemang kan skjutas. Man kan mycket väl förstå, att tullmyndigheterna finna, att det är för dem en bekväm och angenäm institution, men dessa skäl kunna icke få vara för saken afgörande. Hufvudsynpunkten är, att arbetet måste ordnas på sådant sätt, att det kan bedrivas med största säkerhet och trygghet äfven under svåra tider, och det kan knappast vara mer än en mening om, att endast om arbetet utföres af staten genom dess egen tullpersonal, som den har kommando öfver, det kan ordnas och bedrivas med vederbörlig trygghet, oberoende af förekommande rubbningar på arbetsmarknaden.

Nu har den föregående ärade talaren framställt några anmärkningar mot utskottets yttrande, hvilka jag skall bedja att i största korthet få bemöta.

Han frambåller för det första, att utskottet icke yttrat sig om motionärens förslag, att statens kostnader för detta arbetes utförande skulle uttagas genom en taxa. Motionären hade föreslagit, att det skulle fastställas en öfver hela riket gällande taxa. Detta har utskottet fattat så, att motionären menat, att borttagandet af dessa packhuskarlslag i de få hamnar, där sådana finnas, skulle föranleda till utfärdande af en taxa, som skulle gälla äfven för andra hamnar och städer, där det icke finnes sådana packhuskarlslag och där intet missnöje uttalats öfver det sätt, hvar på ifrågavarande arbete därstädes är ordnad. Det har synts utskottet betänkligt att förorda, att i och för rättelse af dessa missförhållanden i några få städer lägges en taxa på importörerna äfven i andra städer. Därför har utskottet icke instämt med motionären i detta yrkande, utan affattat sitt utlåtande mera allmänt, i det utskottet tillstyrkt en utredning om packhusinstitutionens upphäfvande *utan någon kostnad från statsverkets sida*. Det är gifvet, att den enda praktiska utvägen för staten att godtgöra sig för ifrågavarande arbete är att lägga taxa på varorna, men efter utskottets mening torde denna taxa böra läggas på importörerna endast i de städer, där packhuskarlslag för närvarande finnas. Huruvida det emellertid af andra skäl skulle vara lämpligt att utsträcka giltigheten af denna taxa äfven till andra städer, därom har utskottet icke yttrat sig, och det blir Kungl. Maj:ts sak att vid en blifvande utredning taga den frågan under ompröfning.

Den ärade talaren fäste sig mycket vid kostnaden för staten, men jag upprepar, att, om man ställer sig på den ståndpunkten, att det är importörerna, som fortfarande skola betala kostnaden, så kan någon ökad kostnad för staten naturligen ej uppkomma.

Vidare påpekade herr Johanson den onekligen ganska viktiga synpunkten, att det här gäller ett säsongarbete, och att det kan möta svårigheter för tullverket att öka sin personal med ett antal personer, som svara mot hela det växlande behovet af arbetskraft för utförande af detta arbete. Än behöfvas flera arbetare, än behöfves ett mindre antal sådana. De nuvarande packhuskarlslagen hafva alltför behöfvet anställt än ett större, än ett mindre antal extra arbetare. Men hvarför kan icke staten göra på samma sätt? Den tillökning

Angående utförande genom tullverkets personal som i en del hamnar åligger där befintliga packhuskarlslag m. m.
(Forts.)

Angående i personal, som staten behöfver, kan anpassas efter normala förhål-
 utförande ge- landen och kommer med all säkerhet att blifva större än de nuva-
 nom tullver- rande packhuskarlslagen, därför att dessa hafva en bestämd tendens
 kets personal, att hållas så små som möjligt för att en så stor vinst som möjligt
 af det arbete, skall kunna erhållas för hvarje medlem. Saken kan på detta sätt
 som i en del, ordnas både bekvämare och bättre af staten. Ty det kan icke med
 hamnar ålig- något fog sägas, att staten skulle vid behof af extra arbetskrafter
 ger där be- hafva mindre möjlighet att anskaffa sådana än hvad den enskilde
 finfintliga pack- huskarlslag
 m. m. arbetsgifvaren har.

(Forts.)

Jag yrkar därför, herr talman, bifall till utskottets förslag.

Herr Broström: Jag skall bedja att få göra en del invändningar mot utskottets nu föreliggande utlåtande.

Utskottet säger i början af sitt utlåtande: »Det gör sig en enstämmig opinion gällande bland köpmännen i de större städerna, att den nuvarande packhuskarlsinstitutionen bör afskaffas.» Då jag nagon tid, efter det denna motion blifvit väckt, kom ned till Göteborg, blef jag i tillfälle att resonera med ett par köpmän och äfven med ett par enligt mitt förmenande ganska framstående tullfunktionärer, och jag blef då ganska öfverraskad af att erfara, att det uttryck för en allmän opinion mot packhuskarlsinstitutionen, som motionären gifvit uttryck åt, enligt deras förmenande icke syntes härska. De personer bland köpmännen, med hvilka jag resonerade i saken, uttalade därvid icke allenast sina egna åsikter, utan de sade, att enligt deras förmenande fanns det ett flertal andra köpmän inom staden, hvilka icke gillade motionärens åsikt i frågan. Den hufvudsakliga anledningen till att de icke gjorde detta lag däri, att de voro fullkomligt öfvertygade om, att om man skulle omlägga packhuskarlsinstitutionen till en statsinstitution, så komme kostnaden för det arbete, som packhuskarlarna utföra, de s. k. dragarpengarna, att blifva väsentligt högre än hvad de under nuvarande förhållanden äro. Det har visserligen under tidernas lopp framställts en och annan anmärkning mot packhuskarlarnes taxa, och det är klart, att med den utveckling hela vårt näringslif fått, så kan icke den gamla taxan stå sig i längden, utan den måste såsom allting annat vara underkastad en förändring. De ifrågavarande personerna i Göteborg vore emellertid af den åsikten, att med den taxa, som nu gäller i ifrågavarande afseende, packhuskarlarnes inkomster, i förhållande till det mycket maktpåliggande arbete, som pålägges dem, icke kan anses vara öfver höfvan stora. Om vi se på utredningen i motionen, så finna vi, att man i Göteborg uppskattar inkomsten för packhuskarlar, som hafva full sysselsättning — de kallas för helkarlar enligt en gammalmodig benämning — till omkring 2,400 kronor om året. Detta är naturligtvis en mycket hög aflöning för en kroppsarbetare, men jag vill för min del säga, att jag finner det vara glädjande, att sådana förhållanden gifvas, att en kroppsarbetare kan erhålla en så pass stor aflöning som den nämnda. Och jag ser icke något ondt i detta, när de kunna utföra sitt arbete till ett pris, som för öfrigt icke kan kallas oskäligt dyrt.

Om man nu vill afskaffa packhuskarlsinstitutionen, så får man fråga sig i första rummet: hvad är anledningen till, att man icke

längre vill hafva kvar packhuskarlarne? Därtill skulle finnas två anledningar. För det första att packhuskarlarne icke utföra sitt arbete tillfredsställande. Jag tror emellertid, att man kan påvisa, att i handlingarna — vare sig i motionen eller i utskottets utlåtande — icke förekommer det ringaste bevis för, att packhuskarlarne icke utföra sitt arbete till vederbörande importörers belåtenhet. Jag ber därvid att få betona, att jag uteslutande talar om de intryck jag fått angående saken i Göteborg. Denna fråga ligger icke i och för sig inom min näringsgren, utan jag har af intresse för saken inhämtat upplysningar i Göteborg, och det är därpå jag grundar det omdöme, som jag här tillåtit mig afgifva. Det har af köpmännen därstädes, äfven af sådana, som i öfrigt icke gilla packhuskarlinstitutionen, enstämmigt sagts, att det sätt, hvarpå dessa packhuskarlar utföra sitt arbete, står öfver allt beröm, och jag har hört sägas, att vi icke kunna önska oss något bättre i detta hänseende. Mot den omsorg de nedläggas på behandlingen af varorna, dessas uppackning och uppvägning finnes icke någon som helst anmärkning att göra, och således kan mot den arbetsprodukt, som lämnas af packhuskarlarne, icke någon som helst befogad anmärkning göras.

Så kommer den andra frågan: kan man mot denna institution, sådan den är organiserad, göra några anmärkningar? Här se vi, hurusom motionären vändt sig mot denna kår, därför att den består dels af fast anställda arbetare, antagna af vederbörande packhusinspektion och på de betingelser, som packhusinspektionen uppställt, och dels af en del extra ordinarie packhuskarlar. Motionären påpekar med ganska stor skärpa, hurusom denna sammansättning, då det inträffat arbetskonflikter, har vållat en hel del svårigheter till följd däraf, att de extra ordinarie, som tillhöra institutionen, stått under sin fackförenings ledning och måst följa dess bestämmanden. Ja, i Göteborg har det inskränkt sig till, att tre extra ordinarie packhuskarlar under förra året blifvit afskedade. Dessa gjorde nämligen sympatistreck med de öfriga arbetarne i hamnkonflikten. Jag tror, att man har svårt att påvisa, att behandlingen af gods inom tullpackhuset i Göteborgs hamn i allra ringaste grad berörts af detta förhållande.

Om man skulle tänka sig, såsom här af motionären föreslagits och äfven af utskottet tillstyrkts, att man skulle omlägga denna packhuskarlinstitution till en statsinstitution, så säger utskottet, att en sådan reform ej synes böra åsamka statsverket några som helst förluster. Det må verkligen undras, huru tullverket skall gå till väga för att fullkomligt skydda statsverket för sådana förluster. Jag vill erinra om, att packhuspenningarne i Göteborg uppgå till 120 å 130,000 kronor per år. Och den föregående talaren upplyste om, att i Stockholm lära dessa afgifter gå upp till öfver 200,000 kronor, tror jag han sade. Af handlingarna i ärendet framgår, att de i Malmö utgöra mellan 50- och 60,000 kronor. Om man nu tänker sig omlägga denna institution till en statsinstitution, skulle naturligtvis taxan af tullverket uppställas efter sådana normer, att statsverket skulle till fullo vara skyddadt mot förluster. Vi kunna vara öfvertygade om, att vi då skola få en ny klass af statstjänare, hvilkas

Angående
utförande ge-
nom tullver-
kets personal
af det arbete,
som i en del
hamnar ålig-
ger där be-
fintliga pack-
huskarlslag
m. m.

(Forts.)

Angående budget nog skulle sluka åtskilliga hundratusentals kronor. Jag har utförande genom tullverkets personal riket skulle komma att gå till en million kronor. Jag vill icke stå af det arbete, för det värde, den uppgiften kan ha. Jag kritiserar den icke, fastän som i en del jag får säga, att det förefaller mig ohyggligt dyrt. Men det har hamnar ålig ytttrats från fackhåll, och det kan tänkas, att så blir förhållandet. ger där be-
fintliga packhuskarlslag

m. m.
(Forts.)

Nu skulle fördelen, om man öfverginge till en statsinstitution i detta fall, blifva den, att det skulle fastställas en likartad taxa öfver hela landet. Hvad blir följden däraf? Ovillkorligen måste följden bli, att i en del städer — det gäller för närvarande endast fem — skulle taxan blifva högre än den nuvarande, i en del möjligen lägre. Men jag tror, att sannolikheten talar för, att den icke kommer att sättas lägre än den lägsta, som nu finnes. Och jag tror, att det i allmänhet måste blifva en förhöjning öfver den nuvarande taxan, för att statsverket skulle kunna blifva till fulla skyddadt mot förluster. Och antag, att statsverket icke skulle blifva till fulla skyddadt däremot, hvad blefve då följden? Jo, att taxan finge omläggas, så att statsverket verkligen blefve skyddadt.

Jag tror icke, att man kan, såsom ordföranden i utskottet, säga, att detta är en institution, som det åligner statsverket att bekosta. Det finnes många förhållanden mellan staten och den enskilde vid uttagandet af afgifter, då den enskilde anser sig vara i sin goda rätt att, då han betalar den skatt, som staten kräfrer af honom, gå fri från pålagor för denna skatts uttagande, men det finnes äfven fall, då så icke är förhållandet. Det förekommer på sjöfartens område en fråga, som under många år debatterats, nämligen frågan om afgiften för fartygs mätning. Staten fordrar af sjöfartsnäringsen en mängd afgifter, mycket höga tyvärr, men för att staten skall kunna utkräva dessa afgifter, måste vederbörande fartyg mätas. Och det gör staten icke gratis, utan den pålägger för detta ändamål fartygen en orimligt hög kostnad för att förvissa sig, om huru stort ett fartyg är, och där- efter uttaga afgifterna. På samma sätt ställer sig förhållandet äfven i detta fall. Staten beskattar importen efter vissa normer, men staten fordrar, att importen, så att säga, gör respektive varor »klara» för beskattning, och att den kostnad, som till följd däraf uppstår, skall bäras af importören.

Jag vill meddela, att till mig ingått en protestskrivelse från öfver ett 20-tal mycket betydande importfirmor i Göteborg, som uttalat, att enligt deras åsikt en omläggning af packhuskarlsinstitutionen i den riktning, som motionären och utskottet föreslagit, kommer att bereda vederbörande importörer betydligt ökade kostnader. Och anledningen därtill är enligt alla de tulltjänstemäns åsikt, som jag inhämtat och hvilka därutinnan äro enstämmiga, att om det skulle blifva fast anställda statsfunktionärer, som skulle utföra detta åliggande, skulle det komma att ställa sig ofantligt mycket dyrare än den nuvarande packhuskarlsinstitutionen, som har arbetat på beting och utvecklat stor färdighet och intensitet i sitt arbete. Jag hänvisar i sådan måtto till hvad vederbörande packhusinspektioner sagt. Jag har också talat vid personer, som icke längre tillhöra tullverket, men som ha många års erfarenhet i dess tjänst, och de ha till fulla be-

styrkt den åsikten, att om man skulle låta statstjänare utföra ifråga-
varande arbete, kommer detta att blifva väsentligen dyrare, än nu
är fallet. Ar man af den åsikten, att det är vederbörande impor-
törer, som skola betala kostnaderna i detta fall, blir således följden,
att betydligt större kostnader komma att drabba importhandeln, än
för närvarande är förhållandet.

Det är endast på den grund, att jag efter de upplysningar, jag
inhämtat, kommit till den bestämda åsikten, att kostnaderna, om ar-
betet öfvertages af staten, komma att blifva betydligt högre än med
den nuvarande packhuskarlsinstitutionen, som jag ansluter mig till
det uttalande, som här redan gjorts, om afslag å såväl motionen som
utskottets hemställan.

Jag gör detta äfven af det skäl, att Kungl. Maj:t har tillsatt en
kommitté för utredning af tullverkets stater och där naturligtvis äfven
frågan om packhuskarlsinstitutionen måste komma till behandling.
Jag vill därjämte erinra om, att af handlingarna framgår, att Kungl.
Maj:t icke senare än 1907 afslagit en framställning, liknande den nu
föreliggande. Och det synes, att, då tullverkets stater äro under ut-
redning, det icke skulle vara behöfligt för Riksdagen att nu skrifva
till Kungl. Maj:t i denna sak. Ty vi kunna ju inom kort förvänta
att få se hvad nyss nämnda kommitté kan komma fram med i detta
afseende i sitt utlåtande.

De importörer i Göteborg, hvilka, på sätt jag förut nämnt, till-
skrifvit mig i denna sak, yrka i sin skrifvelse, att vederbörande im-
portörer i större utsträckning än nu varit förhållandet, skola blifva i
tillfälle att få uttala sina åsikter i denna sak. Jag vet mycket väl,
att af handlingarna framgår, att såväl handelskamrarne i Göteborg
och Stockholm som köpmannaföreningen i Malmö ha enhälligt ut-
talat sig för packhuskarlsinstitutionens afskaffande. Och min me-
ning är icke att desavouera vederbörande handelskamrar. Men det
förstår hvar och en, att det icke är alldeles gifvet, att därför att icke
handelskamrarnes utlåtanden äro åtföljda af några reservationer, hvad
där är sagdt, är ett enhälligt uttryck för vederbörande importörers
åsiikt i frågan. Och som jag redan nämnt, ha många importörer en-
dast i Göteborg uttalat sig mot det föreliggande förslaget. Den lilla
lista, som jag här har i min hand, har icke cirkulerat längre än under
tisdagen, då man trodde, att frågan skulle komma upp till behand-
ling i Riksdagen redan på onsdagen. Det har således nedlagts ett
mycket ringa arbete för att få fram en opinion mot motionen. Listan
hade förvisso blifvit mera omfattansrik, om något längre tid stått till
buds. Jag har emellertid ansett mig förpliktad att här inför kam-
maren redogöra för de åsikter, som framlagts af åtskilliga köpmän
mot nu ifrågavarande motion, på hvilken jag alltså yrkar afslag.

Herr Röing: Herr talman, mina herrar! Den fråga, som fram-
förts i den föreliggande motionen, har varit brännande inom import-
kretsar i de städer, i hvilka den del af tullbehandlingen, som rör
uppackningen och vägningen af godset, verkställes af ett mer än
400-årigt gammalt skrå, det så kallade packhuskarlslaget. Såvidt
jag har mig bekant, har under de år, då denna fråga behandlats

Angående
utförande ge-
nom tullver-
kets personal
af det arbete,
som i en del
hannar äg-
ger där be-
fintliga pack-
huskarlslag
m. m.

(Forts.)

Angående utförande genom tullverkets personal af det arbete som i en del hamnar åligger där befintliga packhuskarlslag m. m. inom köpmannakretsar, alltid en enhällig stämning gjort sig gällande för borttagandet af packhuskarlsskräet och en lika enhällig önskan uttalats, att tullverket måtte med egen personal utföra det arbete, som nu aligger detta skrå. Det var därför, herr talman, till min icke ringa förvåning, som jag i dagspressen i förrgår fick kännedom om, att en skrivelse hade insändts till en af mina kamrater på göteborgsbänken, i hvilken skrivelse 21 olika firmor i Göteborg framställde en annan åsikt i denna fråga än den jag framkommit med i min motion, och till hvilken utskottet i hufvudsak enhälligt anslutit sig.

(Forts.)

Herr Broström har välvilligt låtit mig genomläsa denna skrivelse, och jag finner af densamma, att dessa köpmän måtte lika litet känt till frågans förberedande behandling i en del sammanslutningar af näringsidkare, som de känt till utskottets motivering och kläm, enär de, såvidt jag minnes rätt, sluta sin skrivelse med samma hemställan som utskottet, nämligen om en utredning af själfva frågan.

Jag ber att få hänvisa till de uttalanden, som gjorts af de olika handelskamrarna, och jag förstår, att herr Broström, som icke är medlem af handelskammaren i Göteborg, kunnat tänka sig möjligheten, att det fanns några reservationer, som icke framkommit i dess uttalande. Men jag får då meddela, att likasom Göteborgs handelskammares medlemmar stodo fullkomligt eniga i sitt uttalande, så har jag i går under pågående handelskammaremöte erfarit, att, då frågan senast behandlades i Malmö, man där var fullständigt enig i sitt tillstyrkande af min motion.

Men det är icke allenast i centralorganen för näringslivet, där denna fråga behandlats, som enhälliga uttalanden gjorts för det af mig framlagda förslaget, utan frågan har äfven behandlats inom näringsidkarnes diskussionsklubbar o. d. I Göteborg ha vi en sådan diskussionsklubb i Göteborgs börssällskap, och där har frågan behandlats vid tvenne sammanträden, hvarvid Göteborgs köpmän och industriidkare haft tillfälle att uttala sig om densamma. I anledning af nyss nämnda skrivelse telefonerade jag till börssällskapets sekreterare med anhållan att få ett telegrafiskt meddelande om sällskapets ställning till denna fråga. Enligt det telegram, jag från sekreteraren bekommit, har börssällskapet uttalat sig för en skrivelse till Kungl. Maj:t om packhuskarlsinstitutionens afskaffande.

Nu säger herr Broström, att det egentliga obehaget, som i Göteborg visat sig med den nuvarande packhuskarlsinstitutionen, har varit det, att tre extra ordinarie packhuskarlar förra året blifvit afskedade, hvilket dock ej inverkade på godsets behandling i tullpackhuset.

Ja, herr Broström, tror Ni, att så är fallet, så torde Ni icke ha stor kännedom om ifrågavarande förhållanden, utan endast ex officio på några köpmäns vägnar frambålla deras åsikt. Men, mina herrar, om Ni ägnar någon uppmärksamhet åt motionen, så finna Ni, att Göteborgs köpmän ha haft helt andra olägenheter, än herr Broström framhållit. Jag vill endast nämna ett fall för ett par år sedan. Packhuskarlslagets arbetare fordrade högre betalning för sitt arbete, hvilket icke beviljades af packhuskarlslaget. Därigenom uppkom en konflikt, hvilken höll på att bli betänkelig i sin fortsättning, och jag vädjar här till den af kammarrens ledamöter, som torde ha mycket

stor erfarenhet i denna sak, emedan han som transportarbetarförbundets förtroendeman hade att göra med denna konflikt, nämligen herr Lindley, om det icke hängde på ett här, att, på grund af denna packhuskarlarnes konflikt, transportarbetarförbundet hade ställt sig solidariskt med dessa packhuskarlarnes arbetare och blockerat hela Göteborgs hamn. Hvad hade icke detta betydt för Göteborgs näringslif?

Angående utförande genom tullverkets personal af det arbete, som i en del hamnar äligger där befintliga packhuskarlslag m. m.

(Forts.)

Nu säger herr Broström vidare, att han talat med en del framtående tulltjänstemän, som ha uttalat sig i en annan riktning, än hvad jag i min motion föreslagit. Ja, mina herrar, jag har samvetsgrannt i min motion framhållit skrivelser både från representanter för näringslifvet och från packhusinspektionerna; och det veta vi, att de äldre tjänstemännen vid packhusinspektionerna i Göteborg, Stockholm och Malmö i allmänhet ha den ståndpunkt, som herr Broström uttalat, men bland en del yngre tulltjänstemän gör sig en annan uppfattning gällande. Så har jag icke allenast under riksdagen af tulltjänstemän i Stockholm, utan äfven under en affärsresa i början af året af tulltjänstemän och representanter för packhusinspektioner i Norrköping och Sundsvall hört uttalas, att det vore i hög grad nyttigt och önskligt, om en reform i den af mig påyrkade riktningen genomfördes.

Vidare yttrade herr Broström bland annat: Se på oss skeppsredare, vi måste låta våra fartyg mätas, och därför tar staten mycket bra betaldt. Ja, utskottet har ju icke sagt annat, än att staten skall ta betalt för den del af tullbehandlingen, hvarom här är fråga, och vi importörer komma ju på det sättet att förbli i samma predikament som herr Broström och skeppsredarne. Och äfven har jag, såsom motionär, icke föreslagit, att arbetet i fråga skall ske på statsverkets bekostnad, utan har jag i motsats föreslagit, att den kostnad, som staten kan få vidkännas, skall af importörerna betalas.

Min öfvertygelse i fråga om kostnaden är dock alldeles motsatt herr Broströms. Jag anser, att, om staten öfvertager detta arbete, det icke kommer att bli dyrare för näringslifvets män än nu. Det torde vara alldeles riktigt, såsom utskottet här framhållit, att packhuskarlarnes inkomst uti Göteborg numera nedgått till 2,400 kronor, men skulle tullvaktmästarne öfvertaga detta arbete, så tror jag, att dessa personer icke skulle få en så pass stor lön som den årsinkomst packhuskarlarne nu ha. Köpmännen ha dessutom icke den allra minsta garanti för, att, om packhuskarlsskrået skall bibehållas, den nu gällande taxan kommer att förbli gällande. Packhuskarlsskrået har nämligen en sådan maktställning, att vederbörande nödgas i stort sedt gå med på det, som detta lag fordrar. De af herrarne, som läst motionen, ha funnit, huru ett dylikt kraf afgjordes här i Stockholm i fjol, när de e. o. packhuskarlarne under då rådande konflikt förklarade sig icke vilja ta befattning med blockeradt gods. Ja, hvad var då att göra, när packhusinspektionen sade: Vi ha ingen maktställning öfver packhuskarlslaget, vi kunna icke bestämma deras antal, ty de äro icke statens löntagare, utan detta gamla skrå bestämmer själf det antal de skola vara. Det återstod då för näringsidkarne och vederbörande myndigheter ingenting annat än att godkänna den

Angående utförande genom tullverkets personal af det arbete, som i en del hamnar åligger där befintliga packhuskarlslag m. m.

(Forts)

taxa, som kräfdes, hvarigenom den här i Stockholm då gällande taxan höjdes med icke mindre än 50 procent.

Till sist framhöll herr Broström, att det icke torde vara lämpligt för Riksdagen att nu hos Kungl. Maj:t anhålla om en utredning i frågan, då Kungl. Maj:t tillsatt en kommission för att utarbета en normalstat för tullverket. Ja, det är alldeles riktigt, att en sådan tullkommission är tillsatt, men det torde icke vara så säkert, att denna tullkommission anser sig pliktig att utan vidare upptaga denna fråga till ingående behandling, och dessutom torde man kunna vara öfvertygad om, att, i den händelse Riksdagen icke uttalar sin uppfattning, att och i hvilken riktning en förändring bör ske, man icke från denna tullkommission kan påräkna något understöd för detta näringsidkarnes kraf. Och hvarför? Jo, denna tullkommission består af två högre tulltjänstemän — generaltulldirektören och en annan, hvilkas ståndpunkt i frågan man utan att göra nämnde herrar någon orättvisa torde kunna påstå vara — den gamla byråkratiska ståndpunkten, att det är bra, som det är. De två öfriga representanterna, som sitta i denna kommission, torde icke ha någon större personlig kännedom om förhållandena i nu förevarande afseende. Det är bland annat därför, som jag i år på många näringsidkares önskan framkommit med denna motion, och såvidt jag kan finna, är den enda möjligheten till ändring af de rådande missförhållandena den, att Riksdagen nu säger sitt ord i frågan.

På dessa skäl och på dem, som i öfrigt anförts i motionen och i utskottets betänkande, anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Ekman i Göteborg: Herr talman! Här ha ju anförts flera skäl för såväl den ena som den andra ståndpunkten. Då man emellertid åberopat en auktoritet, anser jag mig böra framhålla, att man dock bör tillmäta större betydelse åt hvad de handelskammare, som yttrat sig i frågan, anført än åt en inkommen skrifvelse från några få köpmän i en af rikets hamnar. Jag vet för min del icke någon fråga, där man icke skulle kunna få till stånd en opinionsyttring af enskilda, men däremot torde det vara svårare att förmå en officiell institution som en handelskammare att uttala sig annat än på goda grunder.

Hvad min egen åsikt i frågan beträffar, så vill jag säga, att det synes mig, att det rättaste vore, att staten öfvertog denna kostnad. Det är hårdtt, att den, som skall betala en skatt, äfven får dras med kostnaderna för att få densamma uttagen, särskildt när det är förenadt med besvär, obehag och dröjsmål, som alltid föranledas af att varan skall uppäckas för att åter inpackas. Det vore därför, enligt min åsikt, det rättaste, att trafikanterna sluppe att betala detta, äfven om det skulle föranleda någon ökad kostnad för staten. Skulle detta icke kunna medgifvas, borde man åtminstone kunna förvänta, att trafikanterna skulle få verkställa detta arbete med eget folk, så mycket mer, som det egna folket kan antagas vara mera vant vid en varsam upp- och inpackning af ofta mycket bräckliga och ömtåliga varor.

Det har alltid varit en åsikt i alla handelsstäder, särskildt i den stad jag representerar, och en åsikt, som mig veterligen icke förrän i dag blifvit motsagd af några trafikanter, att packhuskarlarnes monopol på denna verksamhet innebär ett tvång för trafikanterna. Det är känt, att de ofta ha medhjälpare, som verkställa arbetet och som icke betalas så högt som det arfvode de själfva åtnjuta. Då jag nyss nämnde, att man skulle kunna få verkställa upppackningen med eget folk, så har däremot invändts, att det icke är lämpligt att släppa främmande folk in i ett packhus lokaler; men då det är känt, att dessa extra packhuskarlar äro personer af samma kategori som de enskilda personer, som skulle kunna användas, så vet jag icke skillnaden, utan det lär vara lika bra det ena som det andra, så mycket mer som myndigheterna torde ha i sin hand att, om någon olämplig person användes till detta, förbjuda honom att därmed taga befattning.

*Angående
ulforande ge-
nom tullver-
kets personal
af det arbete,
som i en del
hamnar ålig-
ger där be-
fintliga pack-
huskarlslag
m. m.
(Forts.)*

Jag vill därför tillstyrka, att man anhåller, det Kungl. Maj:t ville komma med en utredning i frågan. Jag unnar gärna packhuskarlarne den inkomst de ha, ehuru den nog är större, än personer med motsvarande arbete i allmänhet erhålla. Men det är ju en gammal institution, som ingen kan neka är föråldrad, och då här icke begäres mer än en skrifvelse till Kungl. Maj:t för att få utredning i frågan, så tror jag, att man med nog varsam hand vidrört densamma och icke behöfver befara, att Kungl. Maj:t skall på något sätt beröfva dessa packhuskarlar den inkomst, som kan anses skälig. För trafikanterna är det viktigt, att alla kostnader för varans behandling, vid in- och utgående, blifva så billiga som möjligt. Det är nog mycket ändå, som tynger på handeln och industrien, och allt, som kan göras för att bereda lättnader för vår handel i hamnarne, bör göras.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Berg i Göteborg instämde häruti.

Herr Fürst: Herr talman! En af mina kolleger inom utskottet, herr Johanson i Mossebo, har här fällt ett yttrande, som jag anser icke böra stå oemotsagdt. Han uppehöll sig särskildt vid de ökade kostnaderna för statsverket, som skulle bli en följd, därest statsverket öfvertog packhuskarlsinstitutionen. Ehuru han låtit anteckna, att han icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet, hörde vi dock, att han yttrade, att utskottet inför sig inkallat en person, som uppgifvit, att kostnaden per år för ifrågavarande arbete i Stockholm uppginge till ungefär 228,000 kronor. Samma person uppgaf, att, på en höft räknadt, summan skulle i en framtid springa upp till 400,000 kronor. Orsaken därtill nämnde icke herr Johanson i Mossebo. Orsaken är nämligen den, att Stockholms hamnområde och tullbevakningsområde äro stadda i en stigande utveckling och fordra större och större transportlängder med allt större kostnader, och detta i synnerhet, när Värtaområdet kommer att tas i anspråk. Den ökade kostnaden motiveras alltså icke däraf, att dessa packhuskarlar skulle öfvergå till att bli statstjänare, ty i den omständigheten ligger icke,

Angående utförande genom tullverkets personal af det arbete, som i en del hamnar åligger där befintliga packhuskarlslag m. m.

såvidt jag kan finna, någon särskild anledning att antaga, det kostnaden skulle blifva större, ty man har ju alla skäl att förutsätta, att en statstjänare skall utföra sitt arbete på samma sätt som en annan. Herr Johanson i Mossebo nämnde vidare, att man icke visste, huru stort det fasta laget här i Stockholm vore. Enligt de uppgifter, som lämnats utskottet, skulle antalet packhuskarlar här i Stockholm uppgå till 60 och antalet extra karlar variera mellan 25 och 100. Likaväl som det gått för den hittillsvarande arbetsgifvaren, packhuslaget, att vid behof anskaffa extra folk, likaväl bör väl äfven statsverket i mån af behof kunna skaffa dylikt extra folk, så att däri torde väl icke ligga någon svårighet.

(Forts.)

En sak till: herr Johanson nämnde vidare om, att icke alla importörer voro eniga. När utskottet behandlade denna fråga, förelåg dock icke något annat än ett enhälligt yttrande från importörerna genom handelskamrarna; den skrifvelse, som herr Broström omnämde, har ju icke inkommit till utskottet. Men äfven om den det hade gjort, skulle jag för min del icke ha kunnat annat än ause, att handelskamrarnas utlåtande borde tillmätas en betydligt större auktoritet. Just detta kanske, att en del importörer hade en afvikande mening härvidlag, skulle än mer styrka mig i min uppfattning, att det rättaste vore att åt Kungl. Maj:t öfverlämna att utreda denna fråga. Då kunde samtliga de personer bli hörda, som ha något med denna sak att göra, och en fullt allsidig utredning skulle då komma till stånd.

Jag ber därför, herr talman, att få framställa det yrkande, att utskottets nu förevarande hemställan måtte bifallas.

Herr Lindley: Herr talman, mina herrar! Jag vill först och främst förutskicka den anmärkningen, att jag har mycket stor sympati för alla de gamla skrälagen, emedan en sådan ordning har tilltalat mig, då arbetarna ha en af samhället skyddad och garderad ställning. Då jag nu på senaste tiden har nödgats inse, att packhuskarlslaget icke är sådant, att det kan helt och hållet försvaras och vidmakthållas, så har jag fått denna min uppfattning på grund af den erfarenhet, jag vunnit under tidernas lopp.

Å ena sidan är packhuskarlslaget arbetare, å andra sidan är det arbetsgifvare. Genom sin statsmonopoliserade ställning har det att arbeta efter vissa fasta taxor. Den förtjänst, som packhuskarlarna få på sitt arbete, fördela de sedermera kooperativt inbördes. Men då framträder ögonblickligen den benägenheten hos dem att så mycket som möjligt reducera antalet ordinarie packhuskarlar för att få den största möjliga förtjänst och att intaga extra arbetskrafter och betala dem så litet som möjligt. På grund af detta förhållande har det ständigt uppstått konflikter. Redan år 1897 uppstod en konflikt här i Stockholm, och då befanns det, att det var 22 ordinarie och 63 extra packhuskarlar, förutom alla de tillfälliga packhuskarlar, som måste anlitas vid brädiskande tillfällen. Dessa 63 extra inlämnade nämnda är en skrifvelse till packhusinspektionen, i hvilken skrifvelse de begärde att få någon liten förhöjning i lönen, nämligen från kronor 2,50 till 3,00 per dag. Dessutom begärde de, att antalet

packhuskarlar skulle ökas, så att de extra kunde få större möjlighet att inom en icke alltför öfverskådlig framtid kunna bli ordinarie packhuskarlar. För ett 40-tal år sedan kunde envar, som antogs till extra packhuskarl, blifva ordinarie på cirka sex års tid; på senare tid har det dragit ut en 18 å 20 år, innan de extra blifvit ordinarie packhuskarlar. Detta är en af de stora tvistefrågorna.

Packhusinspektionen afslog emellertid den af de extra packhuskarlarna gjorda framställningen. Sedermera vände de sig till packhusämbetet, grosshandelssocieteten och till och med till generaltullstyrelsen och Kungl. Maj:t, men öfverallt afslogos deras framställningar. Då skref den tidning, ur hvilken detta är hämtadt, »Arbetarens tidning», i en liten anmärkning: »Nå, men hvart i Guds namn skola de då vända sig! Äro då alla myndigheter totalt maktlösa gentemot skråväsendet i tullpackhuset?» Detta var före 1897, innan organisationen och verkningarna af densamma trängt fram till arbetarna vid hamnarne. Sedermera ha vi fått se, hurusom dylika konflikter uppstått gång efter annan här i Stockholm, Göteborg och i Malmö, d. v. s. alla de platser, där man har dylika ordinarie packhuslag. Naturligtvis anse de extra arbetarne, att det är oriktigt, att de skola nödgas arbeta sida vid sida med en person, som tager tre gånger så stor aflöning, som de själfva ha, för utförande af precis samma arbete. De extra packhuskarlarna anse, att de böra betalas lika mycket som de ordinarie. Då de förra gå sida vid sida med de senare och utföra samma arbete som de, men de ordinarie taga en aflöning, som går upp till 5. å 6,000 kronor per år, under det att de andra få en aflöning som varierar mellan 5—600 upptill 1,000 kronor per år, måste ovillkorligen på grund af detta sakförhållande slitningar, konflikter, uppstå mellan dessa två typer af arbetare.

Det har redan påpekats, att nästan alla, som man vändt sig till med förfrågningar angående packhuskarlslagen och deras vidmakthållande, ha uttalat sig i den riktningen, att packhuskarlslagen icke borde bibehållas. Arbetarne, som tillhöra dessa lag, icke de ordinarie, utan de andra, ha uttalat sig emot den nuvarande ordningen, och likaså köpmännen och i många fall äfven redarne.

Jag skall här anföra något, som är särdeles betecknande. Det uppstod i Göteborg en konflikt mellan det ordinarie packhuskarlslaget och de extra packhuskarlarna. Packhuskarlslagets medlemmar lade armarna i kors och sade: »Vi göra det arbete, som vi hinna med, det andra får vara.» Följden blef ett olidlighetstillstånd, som gjorde, att redarna för sin del förklarade, att om de ordinarie packhuskarlarna icke kunde sköta arbetet, så skulle redarna själfva taga saken i sin hand och med eget folk utföra detsamma. Detta gjorde också redarna och afklippte för packhuskarlslaget hvarje möjlighet att utföra arbetet i fråga för att icke blifva lidande på konflikten. Men å andra sidan ledo köpmännen stort afbräck på så sätt, att godset blef lagradt i packhuset utan att blifva expedieradt. Det var för att komma till något resultat och tvinga fram en ändring, som redarna togo från packhuskarlarna det arbete, som de hade rättighet att frångå dem — nämligen det arbete, som bestod i landtagning från fartygets reling till packhuset, men det arbete, som utföres inom

Angående utförande genom tullverkets personal af det arbete, som i en del hamnar åligger där befintliga packhuskarlslag m. m.
(Forts.)

Angående utforande genom tullverkets personal af det arbete, som i en del hamnar åligger där befinnliga packhuskarlslag

själfva packhuset, kunde däremot icke frångas packhuskarlarna. Redarna anställde de tillfälliga arbetare, som packhuskarlslaget förut brukat använda, för att utföra arbetet. På så sätt blef den konflikten afklarerad; det var enda sättet att göra slut på den. Man hade ju icke någon att vända sig till och göra upp med, ty det var alldeles omöjligt att komma någon vart med detta packhuslag, som icke ville någonting alls och som man knappast kunde underhandla med.

m. m.
(Forts.)

Dessa packhuskarlar ha för öfrigt fått den känslan, att de ha ett mycket starkt stöd hos tullfunktionärerna. Detta torde bero på två omständigheter, hvilka emellertid båda äro alldeles lika förkastliga. Förhållandet är det, att dessa ordinarie packhuskarlar icke kunna själfva sköta sina räkenskaper och sin bokföring, utan de ha därför måst vända sig till en eller flera tullfunktionärer och anmoda dem att sköta den saken. Ut i en anmälan, som helt nyligen blifvit ingifven, ha dessa förhållanden påpekats utan att lända till resultat, då tullstyrelsen förklarar, att man mycket väl vet, att vissa af tulltjänstemännen sköta packhuskarlslagets räkenskaper, men att det ingenting gör, ty de göra detta arbete på sin fritid. Hvem kan då garantera det? Om jag står där i min egenskap af tulltjänsteman och gör en del uträkningar angående en sak för tullverkets räkning eller om jag står och räknar ut hvad exempelvis packhuskarlarna skola ha i dragarpengar och allt hvad det heter, torde väl vara svårt att säga, ty det finnes väl icke i dylikt fall någon möjlighet att skilja på dessa två arbeten, om det utföres för statens räkning eller om man arbetar för en privat arbetsgifvare.

I endast den omständigheten ligger så mycket, att man med tillräckligt fog kan säga, att dessa packhuskarlslag äro af ondo. Angående nu påpekade förhållanden ha framställningar gjorts till generaltullstyrelsen, men utan något resultat. Nyligen gjordes en framställning med begäran om en undersökning angående dessa rådande missförhållanden samt rörande de afskedanden, som ägt rum nere vid Göteborgs tullkammare och om hvilka herr Broström här talade. Men hvad blef det för slags undersökning? Jo, man skref ned till tulldirektören i Göteborg om saken, och så tog denne och inkallade tullvaktmästarne, en i taget, och frågade dem: »Har ni något att anmärka?», och till nästa likaså: »Har du något att anmärka?» och på samma sätt till den ene efter den andre. Sedan denna undersökning blifvit gjord, uppskickades en svarsskrivelse därom till Stockholm, hvori man säger, att det icke finnes någon där nere i Göteborg, som har något det allra ringaste att anmärka. Detta är hvad man kan kalla en undersökning vid tullen.

Det är ganska intressant att se, hvilken maktställning packhuskarlslagen kunna förskaffa sig. Jag skall här endast läsa upp ett litet meddelande, som lämnats under en intervju, hvilket, om det icke är sant, kunde åtalas. Artikeln har förut varit offentlig återgifven i en Göteborgstidning. Det heter där: »Att dessa förhållanden väcka tanken på både det ena och det andra, framgår af följande yttrande af tvenne ordinarie packhuskarlar: Det var en tid efter det den nuvarande öfverinspektoren tillträd sin befattning. Packhusinspektionen skulle då afgifva utlåtande öfver, hvilka varuslag tull-

bevakningen skulle få frigöra. Utlåtandet var färdigt, en extra kammarsskrifvare sändes för att med posten befordra det till generaltullstyrelsen. Men en af dessa lagets tjänstemän få reda på, att varuslaget kli medtagits i förslaget. Han bejdar budet, underrättar packhuskarlarne, dessa uppvakta genast öfverinspektoren och föreställa honom det skadliga för staten i att tullbevakningen skulle få frigöra kliet. Genast öfvertygad, beklagar dock denne misstaget, ty förslaget var redan afsänt. Packhuskarlarne förklara då, att de tagit sig friheten bejda budet, som nu inkallas och återlämnar förslaget. Att radera bort kliet gick inte, hela förslaget fick omskrifvas. Kliet var dock räddadt, tack vare den ofvannämnde, för lagets ekonomi nitälskande tjänstemannen, men våra kliimportörer få, enligt hvad en extra packhuskarl efter officiella siffror räknat ut, betala laget omkring 15,000 kronor pr år, som de annars varit befriade ifrån.»

Angående utförande genom tullverkets personal af det arbete, som i en del hamnar åligger där befintliga packhuskarlslag m. m.
(Forts.)

Nu frågar man sig: Men huru kan det vara möjligt? Hvad intresse kunna då de allra högsta tulltjänstemännen ha af att bibehålla ett lag, som ställer dem i ett så ofördelaktigt förhållande till den stora allmänheten? Ja, det finnes ett svar därpå, och det svaret är tillräckligt för att belysa hela situationen: Det är åstundan att ha det så lättvändigt som möjligt, att icke behöfva gå och öfvervaka arbetet i packhuset, att icke behöfva befatta sig med dessa göromål, utan få sitta på sitt ämbetsrum, skriva sina rapporter och göra sina uträkningar och allt det andra. Det är där, man har att söka anledningen till, att alla tulltjänstemännen utan den ringaste hesitation uttalar sig för bibehållandet af de gamla packhuskarlslagen.

Jag vill icke längre uppehålla tiden, men jag tror verkligen, att det sagda kan vara tillräckligt för att belysa, att packhuskarlslagen i sin nuvarande form icke äro fullt tillfredsställande och sålunda icke böra bibehållas. Är en reformering af desamma möjlig, har jag ingenting alls emot, att de finnas kvar, men i närvarande stund anser jag det helt enkelt vara omöjligt att bibehålla packhuskarlslagen, såsom en institution betraktad. Men, som sagdt, kan man genom att staten, sambället ikläder sig vissa förpliktelser och får en större granskningsrätt gentemot dessa packhuskarlar på något sätt göra det möjligt, att institutionen funktionerar i öfverensstämmelse med nutida förhållandens kraf, ja, då har jag alls ingenting emot, att dessa lag vidmakthållas. Men jag är alldeles öfvertygad om, att detta icke går för sig, och då finnes efter mitt förmenande ingen annan möjlighet, än att man lägger nu ifrågavarande arbete vid packhusen på en helt annan basis än den nuvarande.

Jag ber sålunda att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman, mina herrar! Den siste ärade talaren uttalade sådana anmärkningar mot tullverket, att jag måste uttala min synnerliga förvåning öfver, hur han skulle kunna vilja öfverläta packhuskarlarnes göromål åt tulltjänstemännen. Han tycktes icke hafva stort förtroende för tullverket och dess personal.

Framför allt vill jag påstå, att han hade fel, då han påstod, att tulltjänstemännen ej ha någon befattning vid uppäckningen af varor utan blott sitta å sina ämbetsrum. Enligt hvad jag är under-

Angående rättad om får ej ett kolly packas upp utan att en tulltjänsteman är
 utförande ge- närvarande.
 nom tullver-
 kets personal

Om jag vore anlagd för att vara ironisk, skulle jag kunna finna
 af det arbete, ett annat skäl till, hvarför den siste ärade talaren var så förskräckt
 som i en del för packhuskarlsinstitutionen. Jag skall tillåta mig att ur stadgan för
 hamnar ålig- packhuskarlsinstitutionen i Göteborg uppläsa följande: »Medlem af
 ger där be- packhuslaget, s. k. packhuskarl, som antages och afskedas af pack-
 fäntliga pack- husinspektionen i Göteborg, skall vid antagandet vara känd att föra
 huskarlslag m. m.

(Forts.)

ett redbart, nyktert och ordentligt lefnadssätt» — det är ej det, jag
 äsyftar, utan följande — »vid antagandet förete präst- och läkareintyg
 samt intyg om god frejd som ock att han ej understödjer eller tillhör
 någon socialistisk förening eller annat förbund af hvad slag det vara
 må, som står under främmande, af packhusinspektionen ej godkänd
 ledning.» Jag vill ej påstå att detta skulle vara ett af talarens
 hufvudskäl, men det är kanske dock för honom ett skäl.

Nu vill jag säga, att jag i allmänhet ej har något emot utred-
 ningar och att Riksdagen skrifver till Kungl. Maj:t i sådant syfte, ty
 därpå vinna ju frågorna i allmänhet. Men man kan också skada en
 sak, om man i onödan skrifver och begär utredning af ett alltför
 begränsadt omfång, och det är min uppfattning, att så är fallet be-
 träffande utskottets föreliggande förslag. Det finns nämligen en hel
 del andra frågor, som stå i mycket nära samband med den gamla
 institution, hvarom här är fråga. Vi ha sedan länge i Stockholm det
 s. k. vindragarlaget. Dessa institutioner stå dock i ett visst samband
 med en hel del andra frågor såsom städernas fri- och rättigheter och
 tolagssersättning. Skulle ej frågorna vinna på att blifva upptagna i
 ett samband, så att man finge en allsidig utredning, innan man be-
 slutar sig för att gifva utredningen ett så begränsadt omfång, som
 utskottet här föreslagit? Vidare synes det mig ej så alldeles klart
 adagalagdt, som motionären vill gifva vid handen, att det råder så
 full enighet om, att denna packhuskarlsinstitution bör upphöra. Vi
 ha af en sakkunnig talare på göteborgsbanken, herr Broström, hört
 uttalandet om, hur det är ställdt med »göteborgssystemet». Vi få
 också tillmäta någon betydelse åt hvad packhusinspektionerna i Stock-
 holm, Göteborg och Malmö hafva att anföra. Omorganisationen sätter
 jag i samband med kostnadsfrågan. Innan jag citerar hvad packhus-
 inspektionerna yttra, skall jag be att få påpeka något i motionen.
 Motionären säger, att han önskar, att förändringen skulle kunna ske
 utan kostnader för staten, men jag måste fråga, hur det kan vara
 möjligt att verkställa denna omorganisation utan dryga omkostnader
 för staten, då från näringslivets sida framställts kraf på att vid för-
 ändringen få lindring i kostnaderna.

Skall det bli en nedsättning i taxan, så att importörerna icke
 skola drabbas af så stora utgifter, finns det ingen annan möjlighet,
 än att staten träder emellan. Jag vill icke förneka, att detta kan
 innebära en rättvisa. Men då få vi fatta vårt beslut med öppna ögon
 och icke vänta oss ett annat resultat än det, som blefve en naturlig
 följd, om nedsättning i taxan skulle ske. Packhusinspektionen i Göte-
 borg säger bland annat om saken: »Indragning till statsverket af de
 enligt fastställda taxor packhuskarlarna nu tillkommande dragare-

penningar torde säkerligen icke betäcka utgifterna för den betydande tillökning i tullpersonalen, som härigenom blefve af nöden, för att icke nämna den ökade tunga, som skulle för statsverket uppstå genom den på tullverkets stat uppförda packhuskarlspersonalens i sinom tid inträdande pensionering.»

På ungefär samma sätt yttrar sig packhusinspektionen i Malmö, som säger: »Beträffande förslaget om packhuskarlarnas arbetes öfvertagande af tullverkets personal, anser inspektionen, att detta icke kan gå för sig med den nuvarande tullpersonalen, hvilken för sådant arbete är alldeles otillräcklig och dessutom saknar alla förutsättningar för detsammas skötande, enär den utbildat sig i helt andra värf.» Det talas också om de stora kostnader, som skulle bli en följd af omorganisationen, hvilken man äfven därför motsätter sig.

Nu vill jag ej sätta mig emot en omorganisation, men jag tror ej, att det vore klokt af denna kammare att besluta en skrivelse till Kungl. Maj:t i det begränsade omfång, som föreligger i detta utskottsförslag.

Därför skall jag, herr talman, anhålla att få yrka afslag å såväl motionen som utskottets hemställan.

Herr Lindley: Herr talman! Jag måste likväl säga ett par ord till herr Daniel Persson. Jag tycker att frågan icke är något att vara sarkastisk öfver utan menar, att herr Daniel Persson borde taga sig en funderare öfver, huruvida det verkligen är möjligt, att en tulldirektör i hvilken kråkvinkel som helst kan våga införa förbud i stadgarna för arbetare, anställda vid ett statens verk, att tillhöra någon socialistisk förening. Han kan lika gärna förbjuda dem att vara konservativa, liberala, frireligiösa eller hvad som helst. Med hvilken rätt tager man sig en sådan frihet? Jag tycker icke, att detta är något att vara sarkastisk öfver, utan frågar: »Hur är det möjligt, att preusseriet inom tullverket kunnat taga sådana dimensioner?»

Friherre Palmstierna: Herr talman, mina herrar! Denna sista af herr Lindley framhållna paragraf har utskottet intagit i sitt betänkande för att visa, hur pass mycket brännbart material det finnes i en sådan gammal institution som den förevarande, hvilken utskottet ansett böra afskaffas. Hvad vi här påpekat i denna paragraf visar i och för sig, att vi böra söka få bort konfliktanledningar, för att näringslivet skall få ha sin ostörda gång.

Jag ber att få instämma i hvad herr Lindley uttalat och tror ej, att herr Daniel Persson i Tällberg bör på sitt älskvärda sätt låta skämtet flyta öfver den här saken. Eftersom herr Persson som skäl för sitt afslagsyrkande anført det begränsade omfånget af den utredning, som här begäres, och anser att, om det blir en sådan utredning, den ej blir ordentlig, ber jag att få säga, att den utredning, som borde ske om tolagssättning, redan pågår. Vidare nämnde herr Persson, att det ej vore lämpligt att behandla denna fråga enbart utan ansåg, att den borde utredas i samband med andra närbesläktade ärenden, när dessa skola afgöras. Med anledning däraf

Angående
utförande ge-
nom tullver-
kets personal
af det arbete,
som i en del
hamnar ålig-
ger där be-
fintliga pack-
huskarlslag
m. m.

(Forts.)

Angående vill jag, då vi ha en tullkommission, som nu sitter och utreder just utförande ge- sådana frågor, påpeka lämpligheten af, att Riksdagen framhåller att nom tullver- i samband med den utredning, som pågår, hänsyn äfven bör tagas kets personal till föreliggande fråga. af det arbete, som i en del

hamnar ålig- Sedan vill jag vända mig mot hvad herr Broström anförde. Jag ger där be- är ej öfvertygad om, att det var ett göteborgssystem, talaren förfäk- fintliga pack- tade. De verkliga fackmännen från Göteborg hafva uttalat sig i huskarlslag denna kammare i dag och i likhet med opinionen i öfrigt från han- m. m. delsvärlden uttalat sig för saken. Trots den obestriddliga auktoritet,

(Forts.)

herr Broström åtnjuter på sitt område, tror jag, att denna kammare märkte, hur han gled på sidan af sin specialitet, då han yttrade sig om den här saken så att säga officiellt och å ämbetets vägnar. Jag vill upptaga de synpunkter, han framhöll såsom afgörande för hela frågan, den ena: Arbetet skall bedrivas så väl som möjligt; den andra: Arbetet skall bedrivas så billigt som möjligt. Beträffande den första synpunkten, att arbetet skall bedrivas så väl som möjligt, gjorde herr Broström ett par inkast. Han ansåg, att därest vederbörande arbetare skulle bli statstjänstemän, skulle de icke bedriva sitt arbete lika väl som förut. Jag undrar, mina herrar, om den erfarenhet vi ha af statsverken hittills visat detta? Jag vågar för det första svara nej på denna fråga och för det andra säga, att, uttalar man en sådan sak, att man vid järnvägen, posten eller telegrafan skulle arbeta sämre än t. ex. vid de enskilda järnvägarna, det däraf framgår, att det är illa ställt med administrationen. Med de stora möjligheter, statsverket har att frampressa god arbetsprestation, får man i sådant fall anse bristerna och felen vara tillfinnandes hos ledningen. Men jag vågar påstå, att ett sådant fel icke föreligger; finnes det, skall det rättas öfver lag.

Jag skulle vilja fråga herr Dan. Broström: Kan endast spörs-målet om öfver- eller underlägsenheten i den enskilda organisationens arbetsprestation gentemot arbetsintensiteten hos en af staten ordnad organisation vara ensamt afgörande? Här är belyst från så många håll, att organisationen, som den nu är beskaffad, medför större möjlighet till arbetskonflikter, än hvad som skulle vara fallet, därest organisationen vore statens. Jag vill fråga herr Broström, som säkerligen mer än mången i denna kammare har intresse af handels ostörda gång och att icke något skall inträffa, som på något vis kan medföra en stoppning: Kan herr Broström verkligen jäfva, att organisationen sådan den nu är beskaffad åstadkommit, att arbetet ej fungerar så väl, som det bort? Om vi kunna få det därhän, att statstjänstemän skola sköta detta arbete, så ha vi borteliminerat flera konflikthanledningar, som alltid måste komma att kvarstå i en organisation af arbetare, som själfva också äro arbetsgivare, och därför å ena sidan vilja åstadkomma så höga taxor som möjligt, men å andra sidan också vilja vara så få som möjligt att dela vinsten och å sina extra arbetare, som de anställa i stor mängd, gifva så litet som möjligt. Där finnas dubbla konflikthanledningar, som kunna verka störande på handeln. Och om vi böra fästa uppmärksamheten på något, så är det väl på, att näringslivet skall fortgå så väl och lyckligt som möjligt.

Det andra spörsmålet gällde, att förändringen skulle medföra en fördring. I sitt eget anförande slog sig herr Broström själf på fingrarna, då han nämnde, hvilka höga löner vederbörande packhuskarlar nu ha. Herr Lindley framhöll, hvilket också torde vara riktigt, att lönerna nog gå till högre belopp än de, herr Broström omnämnde; i annat fall kan man vara öfvertygad om, att ej en sådan solidaritet skulle göra sig gällande bland packhuskarlarna. Är det så, att de hafva så höga löner, och att de pensionera sig själfva, synes det mig mycket sannolikt, att statsverket icke skulle, om det öfvertog hela arbetet, behöfva utgifva mera på importhandeln än förut, och efter hvad jag förstår genom samtal med intressenter i denna fråga, tyckes äfven detta vara den verkliga uppfattningen bland dem. Det är gifvet, att köpmännen vilja få detta arbete fullständigt gratis utfördt af statsverket, men här har utskottet bestämdt uttalat, att utskottet anser, att det skall uteslutande betalas af handeln själf liksom förut. Jag vågar påstå, att med hänsyn till de stora inkomster, som packhuskarlarna nu verkligen hafva, och med hänsyn till att arbetet kommer att bedrivas lika intensivt som någonsin förut, bör detta äfven ske. Läger man då därtill den viktigaste anledningen till bifall, som vi framhållit, att allt detta, som orsakar konflikter, och som förlamar näringslivet och gör kostnaderna högre för detsamma, att allt detta komme bort, tror jag för min del, att denna kammare skall känna sig beredd att bifalla utskottets hemställan.

Angående utförande genom tullverkets personal af det arbete, som i en del hamnar åligger där befintliga packhuskarlag m. m.
(Forts.)

Herr Persson i Tällberg: Herr talman, mina herrar! Jag har nu godt hopp om att herr Lindley och jag skola komma öfverens. Herr Lindley klandrade mig skarpt, för att jag var sarkastisk i mitt anförande, men jag tyckte, att herr Lindley var ytterst arg, och då kunna vi ju kvitta. Så komma vi till den andra föreningspunkten, och det var därför jag begärde ordet. Herr Lindley sade, att han tyckte, att jag borde taga mig en funderare på den här saken. Ja, det är just det, jag vill. Jag vill hafva uppskof med alltsammans.

Herr Broström: Friherre Palmstierna riktade sig mot en punkt i mitt anförande rörande ifrågavarande arbetare. Jag sade, att de nuvarande packhuskarlarna utförde sitt arbete så väl, att däremot icke kunde göras en enda befogad anmärkning. Jag har icke sagt, att, om packhuskarlsinstitutionen omlades till en statsinstitution, statens packhuskarlar icke skulle utföra sitt arbete lika väl, men jag har sagt, att de icke komme att utföra det lika billigt. Att de nuvarande packhuskarlarna hafva en relativt god inkomst, uppväger icke det påståendet, som är allmänt gällande bland alla tulltjänstemän, att det kommer att blifva väsentligt dyrare för staten, om staten öfvertager dessa arbeten, än under nuvarande förhållanden. Hur skall det vara möjligt för statsverket att så kunna afskära dessa taxor, då desamma äro olika på olika platser, att icke den ena platsen blir lidande vid en förestående förändring?

Då jag fått ordet, vill jag vända mig mot ett uttalande från min granne. Han talade om att den opinion, som gjorts af några köpmän, icke skulle hafva någon betydelse i jämförelse med ett ut-

Angående utförande genom tullverkets personal af det arbete, som i en del hamnar åligger där befintliga packhuskarlslag m. m.
(Forts.)

talande från så sakkunnigt håll som handelskammaren. Hvad handelskammaren sagt, det är väl också en opinion, och det uttalande, hvartill handelskammaren kommit, är väl uttrycket för den opinion, som inom densamma gjort sig gällande. Då nu motionären säger, att dessa köpmän, som här protestera mot hans motion, uttalat sig i samma riktning som han, förstår jag honom ej. Jag har lojalt låtit honom få del af ifrågavarande skrifvelse, i hvilken det heter på slutet: »Vi äro därför af den mening att, innan frågan definitivt afgöres, densamma i dess helhet grundligt utredes och köpmanskåren bättre än hitintills sättes i tillfälle att uttala sig i densamma». Detta uttalande framgick till fullo af mitt föregående anförande.

Med anledning af herr Lindleys meddelande, att under en konflikt mellan redarne och packhuskarlarna i Göteborg rörande godsets mottagande från fartygen, redarne hade frantagit packhuskarlarna detta arbete, får jag meddela, att, efter hvad jag fått mig upplyst — de fartyg som jag har berördes icke af dessa förhållanden — det har konstaterats, att detta tillvägagångssätt icke blifvit till redarnes förmån, ekonomiskt sedt, enär kostnaden för ilandtagandet af godset, sedan detta arbete öfvertagits af stufveriarbetarne mot timpenning, blifvit väsentligt dyrare. Jag kommer icke ihåg siffran, men höjningen går upp ända till 50 procent af hvad förut varit förhållandet.

Jag tror icke, att om herr Lindley sett på arbetet i Göteborgs tullpackhus, där, såsom vi veta, importen är koncentrerad i början af hvarje vecka och inlagorna öfver tullpliktigt gods under veckans första dagar ibland uppgår till något tusental, jag tror icke — säger jag — att herr Lindley kunde anse detta arbete vara en sådan verksamhet, att tjänstemännen kunna sitta sysslolösa vid sina pulpeter och därifrån öfvervaka godsets uppackande eller åtaga sig något ansvar därför. Jag vågar påstå, att inom tullpackhusen är, hvad Göteborg beträffar — och denna sak rör ju endast de större städerna — det ofta ett sådant brådiskande arbete, att högst få ämbetsverk hafva att bära en sådan arbetsbörda.

Herr Röing: Herr talman, mina herrar! Herr Daniel Persson har framhållit som ett hufvudskäl för sitt afslagsyrkande på utskottets hemställan och motionen, att det vore lämpligt att uppskjuta denna utredning och att densamma utfördes i samband med utredningen om tolagsersättningen, men jag ber få påpeka, att denna fråga icke lämpligen bör behandlas i detta sammanhang, utan i stället bör den tullkommission, som regeringen tillsatt, om Riksdagen uttalar sin principiella ståndpunkt i frågan, just vara rätt forum, till hvilket man bör lämna en sådan utredning som denna. Ty jag vill påpeka, att det för näringslivet har ofantligt stor betydelse, att denna fråga blir löst så snart och så lyckligt som möjligt. Erfarenheterna från fjolårets sommar äro af sådan beskaffenhet, att man måste anse, att den största skada verkligen kan drabba vårt näringslif, om sådana konflikts-orsaker, som den nuvarande packhuskarlsinstitutionen ger anledning till, fortfarande komma att förefinnas. Jag tror, mina herrar, att den, som läst motionen och utskottets betänkande, måste få den uppfatt-

ningen, att förhållandena inom packhusen äro sådana, att man bör vara med om en förändring så snart som möjligt.

Innan jag reste upp till Riksdagen, hade jag till och med besök af packhuskarlar, som förklarade att de hyste samma uppfattning som jag i föreliggande fråga. De framhöll, att det nuvarande tillståndet vore för packhuskarlarna själfva olidligt, enär de stodo i det obehagligaste tryck mellan näringslivets män, å ena sidan, och de fackorganiserade arbetarna, å andra sidan.

Herr Lindley begick kanske ett fel, när han framhöll, att redarna frantagit packhuskarlarna arbetet att forsla godset från ångarna till packhuset. Konflikten i Göteborg ordnades så, att man mot redarnas i Göteborg önskan från början, men genom att handelskammaren tog befattning med frågan, lyckades förmå redarna att öfvertaga denna del af arbetet, som packhuskarlsskrået förut utfört.

Hvad åtminstone köpmännen i Göteborg beträffar har jag icke hört annat än fullständig tillfredsställelse med det sätt, hvarpå detta arbete nu utföres, och Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskott har fått en skrifvelse sig tillsänd från Göteborgs handelskammare, däri just handelskammaren uttalar sin synnerliga tillfredsställelse öfver att redarna numera öfvertagit denna del af arbetet, som förut utfördes af packhuskarlslaget, och för hvilket arbete vi naturligtvis, mina herrar, få betala redarna en afgift.

Jag vidhåller, herr talman, mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Herr Karlsson i Göteborg: Herr talman, mina herrar! Jag hoppas, att kontroversen mellan herr Lindley och herr Daniel Persson icke må föra frågan in på ett område, dit den ej hör, utan att man fortfarande må anse frågan för hvad den är, nämligen framför allt ett intresse för köpmännen. Och då må jag säga, att det förefaller mig, att detta förslag framkommit i en mycket lofvärd afsikt. Jag finner nämligen, att den tanke, som ligger bakom, är den, att man vid arbeten af ifrågavarande slag skall kunna undvika faran af arbetskonflikter. Jag behöfver icke utmåla för herrarne, hvilken betydelse det har för näringslivet att i högsta möjliga mån vara utanför arbetskonflikternas område.

Jag begärde egentligen ordet med anledning af herr Broströms försök, att inpränta den stora betydelsen af hvad de tjugu importörer, som uttalat sig mot motionen, sagt. Han sökte — såvidt jag förstod honom rätt — jämställa deras uttalande med det uttalande, som handelskammaren gjort. Jag behöfver icke för kammaren framhålla den stora skillnaden mellan en sådan delegations uttalande och om ett antal enskilda köpmän uttala sig. Men jag måste uttala min förvåning öfver att dessa män, som haft en från handelskammaren afvikande mening i denna fråga, icke tidigare låtit denna opinion komma till uttryck. Det är nämligen nu icke första gången, som handelskammaren eller börssällskapet uttalat den åsikt, som nu framkommit inför Riksdagen.

Jag tror därför, att kammaren gjorde väl, om den bifölle motionen, till hvilken jag således, herr talman, yrkar bifall.

Angående utförande genom tullverkets personal af det arbete, som i en del hamnar åligger där befintliga packhuskarlslag m. m.

(Forts.)

Angående
utförande ge-
nom tullver-
kets personal
af det arbete,
som i en del
hamnar älig-
ger där be-
fintliga pack-
huskarlslag
m. m.
(Forts.)

Öfverlägningen var härmed afslutad. Herr talmannen gaf propositioner först på bifall till utskottets hemställan och vidare på afslag å såväl berörda hemställan som den i ämnet väckta motionen, och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Votering begärdes emellertid, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs denna voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller kammarens fjärde tillfälliga utskotts hemställan i utskottets förevarande utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit såväl utskottets berörda hemställan som den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen utföll med 109 ja mot 102 nej, hvadan kammaren alltså bifallit utskottets hemställan; och skulle jämlikt 63 § riksdagsordningen detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Första Kammaren.

§ 5.

Upplästes följande till kammaren inkomna skrifvelse:

Till Riksdagens Andra Kammare!

Såsom numera medlem af statsrådet är jag genom grundlagens bud hindrad att vidare fullgöra de uppdrag att vara ledamot af statsutskottet och af särskilda utskottet n:o 1, hvarmed Riksdagens Andra Kammare behagat hedra mig, och har jag trots mig böra om detta förhållande för kammaren göra anmälan.

Stockholm den 20 Mars 1909.

Oskar Nylander.

Med anledning häraf beslöt kammaren på hemställan af herr talmannen att vid sammanträde den 24 innevarande mars företaga val af en ledamot i statsutskottet och en ledamot i särskilda utskottet n:o 1.

§ 6.

Till behandling förelåg vidare statsutskottets utlåtande n:o 9, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet.

Angående ny
stat för riks-
arkivet.

Punkten 1:o) angående ny stat för riksarkivet.

I öfverensstämmelse med Kungl. Maj:ts framställning i detta ämne hemställde utskottet, att Riksdagen måtte:

a) godkänna följande stat för riksarkivet:

Angående ny
stat för riks-
arkivet.
(Forts.)

	Lön	Tjänstgö- ringspen- ningar	Orts- tillägg.	Summa	
Riksarkivarien.....	6,200 —	2,800 —	1,000 —	10,000 —	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 förste arkivarie	3,600 —	1,800 —	400 —	5,800 —	
3 d:o	10,800 —	5,400 —	1,200 —	17,400 —	
1 andre arkivarie	2,200 —	1,500 —	300 —	4,000 —	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytter- ligare 500 kro- nor och efter 15 år med än ytter- ligare 500 kro- nor.
2 d:o	4,400 —	3,000 —	600 —	8,000 —	
1 registrator.....	2,200 —	1,500 —	300 —	4,000 —	
Till amanuenser, vikari- atersättning, renskrif- ning och flitpenningar	—	—	—	13,300 —	
1 förste vaktmästare.....	900 —	450 —	150 —	1,500 —	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.
1 vaktmästare	700 —	350 —	150 —	1,200 —	
1 d:o	700 —	350 —	150 —	1,200 —	
1 eldare.....	700 —	350 —	150 —	1,200 —	
Till inköp af arkivalier och tryckta arbeten ...	—	—	—	1,000 —	
Summa	—	—	—	68,600 —	

Anm. Därest vaktmästare eller eldare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, bränsle och lyse, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå äfvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen.

b) besluta, att under ofvanstående aflöningsstat skulle införas följande bestämmelse:

Denna lönestat träder i kraft den 1 januari 1910 under förutsättning att Kungl. Maj:t dessförinnan meddelar föreskrift därom, att samtliga ordinarie tjänstemän och betjante skola, i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, vara å tjänsterummet tillstädes minst 6 timmar hvarje söckendag;

c) godkänna vissa närmare angifna villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten upptagna aflöningsförmånerna;

d) förklara, ej mindre att enbvar, som med eller efter 1910 års ingång tillträdde befattning vid riksarkivet, skulle vara pliktig att underkasta sig nyssberörda villkor och bestämmelser, än äfven att de förutvarande innehafvare af befattningar vid riksarkivet, hvilka icke före viss angifven tidpunkt anmälde, att de ville underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunde därtill förbindas, skulle varda bibehållna vid dem ditiills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom, i den mån ej annat förän-

Angående ny leddes af bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem; e) medgifva, att de befattningshafvare vid riksarkivet tillkommande ålderstillägg måtte utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: ålderstillägg; samt f) höja anslaget till riksarkivet från dess nuvarande belopp, 39,700 kronor, med 28,900 kronor, eller till 68,600 kronor.

(Forts.

Vid punkten voro emellertid reservationer afgifna af herrar Olsson i Fläsbro, Ström i Transtrand och Rydén, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Kungl. Maj:ts framställning måtte af Riksdagen bifallas med det undantag, att riksarkivariens aflöning bestämdes till 9,000 kronor, däraf 5,700 kronor i lön, 2,500 kronor i tjänstgöringspenningar och 800 kronor i ortstillägg samt att statens slutsumma och anslagssumman till riksarkivet bestämdes till 67,600 kr.;

samt af herr Sjö.

Sedan utskottets hemställan i mom. a). uppläste, anförde

Herr Rydén: Herr talman, mina herrar! Såsom herrarne hafva funnit af statsutskottets utlåtande rörande denna hufvudtitel, hafva herr Olsson i Fläsbro, herr Ström och jag vid denna punkt låtit anteckna vår reservation mot en del af utskottets förslag. Vi äro eniga med utskottets majoritet däri, att staten beträffande alla tjänstemän utom riksarkivarien bör af Riksdagen godkännas, men beträffande riksarkivarien ha vi föreslagit, att lönen skall sättas till 9,000 kronor — i likhet med hvad utskottet längre fram föreslår för riksbibliotekarien och riksantikvarien — i stället för af Kungl. Maj:t föreslagna 10,000 kronor. Jag inser till fullo, att det är en synnerligen otacksam uppgift att i tider som dessa, då till och med gamla spar-samhetsvänner i kammaren klicka, tala för nedsättning af ett af Kungl. Maj:t begärddt anslag, men jag ber kammaren med särskild styrka att vid detta tillfälle observera, att det gäller en stor principiell fråga rörande Riksdagens lönerogleringar för olika ämbetsverk. Atminstone har jag velat rädda min själ genom att vid detta tillfälle för Riksdagen påpeka, hvilka konsekvenser det kan leda till, om Riksdagen beviljar, hvad Kungl. Maj:t föreslagit. Jag skall ej nu ingå på en jämförelse mellan riksarkivarien, riksbibliotekarien och riksantikvarien. Jag vill för min del betona, att, såvidt jag kunnat finna i den utredning, som förebragts, föreligger ingen afsevärdare skillnad i deras tjänsteställning, och arbetsbördan är ungefär densamma och ensartad för alla tre. Jag har därför icke kunnat finna anledning till, att lönerna för dessa tjänstemän skulle sättas olika, men det är dock vid den principiella sidan af saken, jag för min del fäster den största betydelsen.

Sedan 1907 håller Riksdagen på att reglera lönerna för en del af våra ämbetsverk, och vi ha ännu en mängd olika lönestater oregerade. Riksdagen har därvidlag försökt att strängt upprätthålla ett enhetligt system i dessa lönerogleringar. Denna enhetlighet mellan

de olika lönestaterna skulle väl bli den måhända viktigaste behållningen af de lönerregleringar, som börjades 1907 och kanske komma att sysselsätta Riksdagen de närmast följande åren.

*Angående ny
stat för riks-
arkivet.
(Forts.)*

Jag ber då, mina herrar, att få erinra, att Riksdagen har för cheferna föreslagit efter vissa bestämda grunder olika aflöning. Jag skall räkna upp några af dessa lönebelopp, därvid undantagande generaldirektör för verk, som anses för praktiska affärsverk eller kommunikationsverk, för hvilka Riksdagen måst sätta betydligt högre belopp än för de öfriga verkens chefer i allmänhet. Aflöningsskalan för de öfriga blir då följande. Ett justitieråd har 13,000 kronor, en president 12,000 kronor, en generaldirektör för ett centralt ämbetsverk 11,000 kronor, och så ha vi fastslagit två typer af öfverdirektörer, den ena med 10,000 kronors aflöning, den andra, den s. k. »öfverdirektören af normalgrad», med 9,000 kronor. Det är nu fråga om, huruvida riksarkivarien skall hänföras till typen »öfverdirektör af högre grad» eller till typen »öfverdirektör af normalgrad», d. v. s. huruvida han skall aflönas med 10,000 eller 9,000 kronor.

Hvad har man då gjort för principiell skillnad mellan dessa båda typer: 10,000 kronorstypen och 9,000 kronors typen? Jo, man har uppställt den skillnaden att en öfverdirektör, som under sig har tjänstemän af tredje graden, såsom kansliråd eller andra slags »råd», eller byråchefer skall ha 10,000 kronor. Detta är fastställt, när det gäller exempelvis landtbruksstyrelsen, där öfverdirektören under sig har två byråchefer, och landtmäteristyrelsen, där icke mindre än fyra byråchefer sortera under öfverdirektören. För de öfverdirektörer däremot, hvilka under sig icke ha några byråchefer, icke »råd», icke tredje gradens tjänstemän, har Riksdagen bestämt en aflöning af 9,000 kronor.

Jag skulle nu beträffande riksarkivarien visserligen kunna föredraga ur Kungl. Maj:ts utredning en lärorik historia om hur aptiten växer under måltiden, men jag vill icke trötta kammaren därmed. Annars behöfde jag blott peka på ett utlåtande af september 1907 och ett annat af september 1908, hvilka visa icke blott, hur riksarkivarien ökar sina egna löneanspråk från 9,500 kronor till 10,000, utan äfven hur han på detta år hunnit så långt, att han föreslår, att man skall gå ifrån det gamla systemet inom riksarkivet med tjänstemän af första och andra graden och i stället införa arkivråd eller tjänstemän af tredje graden såsom chefer för riksarkivets olika afdelningar. Nu har Kungl. Maj:t, d. v. s. statsrådet Hammarskiöld, underkänt detta riksarkivariens förslag om tillsättande af arkivråd, men Kungl. Maj:t har på samma gång låtit lönebeloppet för riksarkivarien stå kvar vid 10,000 kronor, då man rimligtvis i och med dessa arkivrådsbefattningars strykande hade bort föra ned det till 9,000 kronor.

Om nu Riksdagen går med på att bevilja 10,000 kronor till riksarkivarien, ha vi, mina herrar, därigenom brutit sönder hela det lönesystem, som Riksdagen försökt att enhetligt upprätta med början vid 1907 års riksdag. Det är sålunda en stor och viktig princip, att, eftersom riksarkivarien faktiskt har den ställningen, att han bör hänföras till öfverdirektör af normalgrad, Riksdagen ej här genom en, jag vet knappt hur jag skall uttrycka detta, genom en af dessa egen-

Angående domliga *inkonsekvenser*, som man träffar på flera punkter af 8 hufvudtiteln, beviljar denna 10,000 kronors lön.

Jag har, herr talman, ej velat gå djupare in i denna sak, men jag antar att jag senare får anledning därtill, ty jag ser hotande pennor i verksamhet. Jag har velat utveckla och betona, att det är det principiella skälet att vi skola bibehålla enhetligheten i lönesystemet, som varit för mig afgörande, då jag tillät mig att inom utskottet yrka, att lönen måtte sättas till 9,000 kronor i stället för 10,000 kronor. Bevilja herrarne nu 10,000 kronor för chefen för riksarkivet, ha ni säkert strax därefter att sätta lönen till 10,000 kronor för chefen för den geologiska undersökningen, riksbibliotekarien, riksantikvariern liksom äfven vid en hel rad af kommande löneregleringar, där cheferna enligt hittills tillämpade löneprinciper skulle ha 9,000 kronor.

Herr talman. Jag ber att få yrka afslag på denna del af utskottets hemställan och bifall till den reservation, som af herr Olsson i Fläbro, herr Ström och undertecknad är vidfogad utskottets betänkande i denna punkt.

Herr *Ström* i Transtrand instämde häruti:

Herr vice talmannen, som under herr Rydén's anförande öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, lämnade härefter ordet till

Herr Berg i Stockholm: Herr talman! Då jag icke har kunnat betrakta saken på samma sätt som reservanterna, ber jag att med ett par ord få angifva anledningen därtill.

Reservanternas utgångspunkt är ju den, att riksarkivariens tjänsteställning skulle, såsom de uttrycka sig, vara »närmast jämförlig med riksbibliotekariens och riksantikvariens». Uttrycket är ju något obestämdt; och man kan icke säga, att det är alldeles oriktigt, att riksarkivariens ställning är *närmast* jämförlig med dessa båda ämbetsmäns. Men om däri skulle ligga, att hans ställning skulle vara densamma och att han skulle stå på samma plan som dessa, då kan jag icke hålla med reservanterna därom. Jag anser nämligen, att han i vissa viktiga afseenden har en annan ställning än riksbibliotekarien och riksantikvariern.

De båda sistnämnda ämbetsmännen äro visserligen chefer för sina verk; men de äro icke därjämte chefer för en hel mängd likartade verk af något lägre rang, hvilket däremot är förhållandet med rikarkivariern. Riksarkivariern är chef för riksarkivet, men han är tillika chef för landets hela arkivväsen; han har den centrala ledningen af hela denna verksamhetsgren. Om man nu känner behöfligheten af en sådan central ledning på detta område; om man har någon föreställning om det kaotiska och otillfredsställande skick, hvori hela vårt arkivväsen för icke så länge sedan befann sig, och om den absoluta nödvändigheten af att åstadkomma en annan ordning och att få räddadt undan förstörelsen det omätliga material för vår historia, som ligger i våra arkiv; om man å ena sidan betänker, huru mycket, som, på grund af saknaden af en centralledning i detta

afseende, har blifvit fördärfvad, ohjälpligen kommit bort, och å andra sidan härmed jämför den omskapning af hela denna verksamhetsgren, som under senare tid inträdt, och inser värdet af den genomgripande reform, som på detta område försiggått: då tror jag, att man skall till fullo uppskatta behöfligheten af att det också finnes en chef för hela vårt lands arkivväsen. Det är på grund af dessa förhållanden som jag för min del icke har kunnat instämma uti reservanternas mening, att riksarkivarien skulle vara fullständigt likställd med riksbibliotekarien och riksantikvarien.

Angående
ny stat för
riksarkivet.
(Forts.)

Man har ju menat, att liksom det har varit alldeles nödvändigt att få en dylik öfverledning på arkivväsendets område, så kan det vara nödvändigt att få en sådan äfven på det starkt uppblomstrande biblioteksväsendets område och på fornsaksvårdens område. Den meningen, ifall reservanterna hysa den, vill jag för min del icke bestrida. Tvärtom är jag böjd att tro, att det i framtiden kommer att visa sig nödvändigt att få en sådan öfverledning äfven på dessa områden. Men ännu har en sådan öfverledning icke därstädes kommit till stand på samma sätt som på arkivväsendets område; och så länge detta är fallet, är det ej rätt, att dessa ämbetsmän likställas.

Jag är en lika varm anhängare af ett enhetligt system på löne-regleringens område som reservanterna och vill lika litet som de vara med om att på något sätt bryta sönder det system, vi där hålla på att få; men jag kan icke se, att det systemet brytes sönder därigenom att man erkänner, att här är en ämbetsman, som ej närmast motsvarar en öfverdirektör i normalgrad — såsom fallet ju är med riksbibliotekarien och riksantikvarien — utan att här är en ämbetsman, som står ett plan högre och närmast motsvarar öfverdirektör af högre grad och således bör hafva den aflöning, som här föreslagits.

På grund af denna min uppfattning, som jag nu i korthet antydt, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Med herr Berg i Stockholm förenade sig herr *Palme*.

Herr Rydén: Herr talman. Jag skall be att med några ord få bemöta den föregående talaren. Af ålder hafva chefen för kungl. biblioteket och riksarkivarien ansetts vara likställda; och det kan kanske intressera herrarna att höra, huru det kommit till, att dessa båda tjänstemän blifvit åtskilda i lönehäusende. Det är ett bidrag i viss mån till vårt representationsskicks historia.

Vid 1877 års riksdag förelåg förslag från Kungl. Maj:t om löne-reglering — då som nu — för såväl riksarkivet som kungl. biblioteket. Man hade då haft en löne-regleringskommitté liksom nu, hvilken hade framlagt förslag i ämnet. Kommittén hade föreslagit 7,000 kronor för båda dessa tjänstemän, och Kungl. Maj:t hade föreslagit 7,500 kronor för båda. Hvarken Kungl. Maj:t eller löne-regleringskommittén eller statsutskottet eller någon af Riksdagens kamrar hade någonsin tänkt på att göra någon skillnad på dessa båda tjänstemän. I statsutskottet fick frågan den behandlingen, att utskottets majoritet tillstyrkte det lägre beloppet 7,000 kronor, nedan en reser-

Angående
ny stat för
riksarkivet.
(Forts.)

vation tillstyrkte Kungl. Maj:ts förslag, 7,500 kronor. Första kammaren beslutade för båda dessa tjänstemän en lika aflöning af 7,500 kronor. Andra kammaren fattade sitt beslut enligt statsutskottets hemställan, d. v. s. beslöt 7,000 kronor, lika för båda. Fortfarande tänker ingendera kammaren på, att de voro olika ställda, eller att de skulle komma i olika löneklass; men så gick det till gemensam votering. Med ett fåtal rösters öfvervikt segrade Första Kammaren uti den första voteringen, hvilken gällde riksarkivarien; och hans lön bestämdes alltså till 7,500 kronor. Af någon okänd anledning kom uti den andra voteringen, rörande kungl. biblioteket, Andra Kammaren att segra; och därigenom blef öfverbibliotekariens aflöning bestämd till 7,000 kronor. På detta sätt har den mycket omtalade olikställigheten mellan dessa båda tjänstemän tillkommit.

Sedan vet jag nog, att man kan motivera allting här i världen; och jag tror mig till och med kunna motivera, om så påfordras, att riksantikvarien bör hafva högre lön än riksarkivarien. Jag vill emellertid visst icke till alla delar underkänna den motivering, som här framkommit för en bättre löneställning för riksarkivarien; men jag kan för min del icke se annat, än att det är rent formella saker som utskottsmajoriteten hållit sig till, nämligen att riksarkivarien har under sig några landsarkiv. Mig veterligen består emellertid hans arbete med dessa landsarkiv hufvudsakligen däruti, att han gör en inspektionsresa då och då — och det får han ersättning för enligt resereglementet — äfvensom däruti att han yttrar sig angående arkivangelägenheter, när Kungl. Maj:t remitterar någon fråga till hans yttrande. Men skyldighet att afgifva svar på remisser har riksbibliotekarien lika väl som riksarkivarien; det kunna herrarna förvissa sig om genom att slå litet längre fram här i åttonde hufvudtiteln under punkten om stiftsbiblioteket i Linköping. Där skola herrarna finna, att riksbibliotekarien afgifvit yttrande af alldeles samma slag som de, hvilka riksarkivarien brukar afgifva. Min uppfattning är, att arbetet för riksarkivarien, riksbibliotekarien och riksantikvarien är af ungefär samma valör, och att deras arbetsprestation blir ungefär densamma. Riksarkivarien är enligt utskottets förslag chef för fyra tjänstemän af andra graden och fyra af första graden. Riksbibliotekarien är enligt samma förslag chef för fyra tjänstemän af andra graden och sju första gradens tjänstemän; han har alltså elfva tjänstemän under sig, medan riksarkivarien har allenast åtta. Jag kan som sagdt icke finna annat, än att det är rent formella saker, som man hängt sig upp på.

Men jag återvänder till den principiella sidan af saken. Skola vi frågå de löneprinciper, som vi hittills ha följt, nämligen att öfverdirektör som skall hafva 10,000 kronor är den, som har under sig byråer och tjänstemän af tredje graden, skola vi gå bort från den och in på dessa andra vägar, ja, då hafva vi, mina herrar, gärdet uppgifvet; då hafva vi efter oss, sanna mina ord, en rad af öfverdirektörer, som skola motiveras upp från 9,000-kronors ställning till 10,000-kronors ställning.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Hammar-skjöld: Efter de goda skäl för utskottets förslag, som af herr Berg anförts, behöfde egentligen icke mycket tilläggas, men med anledning af det sista yttrandet från skånebänken ber jag att få säga några ord.

Herr Rydén har erinrat om, att år 1877 öfverbibliotekarien vid kungl. biblioteket och riksarkivarien betraktades såsom innehafvande en fullkomligt likartad ställning. Ja, det är mycket sant, ty de hade verkligen den tiden och äfven långt därefter en mycket likartad ställning, men förhållandena ha sedan dess ändrats högst betydligt. Medan öfverbibliotekarien, eller som han numera skulle komma att kallas riksbibliotekarien, har ungefär samma ställning som förr, har riksarkivariens ställning betydligt förändrats. Vi ha nämligen fått hela landsarkivinstitutionen, som ju utvecklas allt mer och mer. Vi ha redan tre landsarkiv, det fjärde är under byggnad och jag hoppas, att det icke skall dröja så länge, förrän Riksdagen beviljar medel äfven till ett landsarkiv för Norrland. Denna institution har visat sig ytterst välgörande. Den står under öfverledning af riksarkivarien och föranleder icke så liten ökning i hans arbete. Dessutom har han ett annat åliggande, som är af mycket stor betydelse. Honom tillkommer nämligen den plikten att ha uppsikt öfver landets hela arkivväsende, d. v. s. alla slags arkiv, och han tar den uppgiften på fullaste allvar genom att flitigt, väl och noggrant verkställa inspektioner. Hvad han uträttat för att rycka upp vårt arkivväsen är något verkligen storartadt, och jag är öfvertygad om, att samma lifliga verksamhet, som den nuvarande riksarkivarien i detta hänsende utvecklar, äfven en gång af hans efterföljare kommer att utvecklas. Med ett ord, hvarje innehafvare af riksarkivarie-ämbetet kommer att ha en mycket betydelsefull uppgift och ganska mycket och ansvarsfullt arbete. Nu säges det, att därför att han icke har några tjänstemän af tredje graden, några byråchefer, under sig, han icke kan räknas annat än för att vara öfverdirektör af normalgrad. Denna olikhet är dock så föga betydande, att jag icke kan anse att den förtjänar något afseende. Riksarkivarien har i själfva verket icke ett par byråer under sig, utan han har en hel mängd underlydande ämbetsverk, nämligen landsarkiven och allt arkivväsende i landet. Det är således efter mitt förmenande icke alls någon inkonsekvens, Riksdagen skulle begå genom att här bevilja Kungl. Maj:ts förslag, utan det är, som jag förmenar, fullt konsekvent, och jag kan icke tänka mig, att Riksdagen skulle vilja bryta mot den verkliga konsekvens, som här föreligger.

Eftersom vi nu äro inne på talet om biblioteksverksamheten, vill jag tillfoga ett par ord. Det har redan antydts af herr Berg, att biblioteksväsendet möjligen kommer att blifva i behof af särskild öfverledning. Jag hoppas, att det icke skall dröja länge, innan förslag kommer att framläggas för Riksdagen, att hela vårt lands biblioteksväsende, med undantag för universitetsbiblioteken, skall ställas direkt under öfverledning af riksbibliotekarien. Det är verkligen ett stort behof, ty biblioteksskötseln i landsbygden lämnar mycket öfrigt att önska. Då den tiden kommer, anser jag att också riksbibliotekarien kommer att intaga samma ställning som riksarkivarien,

*Angående
ny stat för
riksarkivet.
(Forts.)*

Angående och då blir det tid för Riksdagen att pröfva, om icke äfven han bör
ny stat för ställas i lönehänseende i full paritet med riksarkivarien.
riksarkivet.

(Forts.)

Sedan herr talmannen, som emellertid återkommit, ånyo öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, förklarades öfverläggningen afslutad. Herr talmannen framställde propositioner först på bifall till utskottets hemställan och vidare på bifall till berörda hemställan med den ändring beträffande riksarkivariens aflöning, som föreslagits i den af herr Olsson i Fläsbro m. fl. vid utlåtandet fogade reservationen, och fann herr talmannen den förnämnda propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Votering begärdes emellertid, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs denna voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 1:o mom. a) af utskottets förevarande utlåtande n:o 9, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring beträffande riksarkivariens aflöning, som föreslagits i den af herr Olsson i Fläsbro m. fl. vid utlåtandet fogade reservationen.

Omröstningen utvisade 74 ja men 133 nej, hvad kammaren alltså bifallit utskottets hemställan med den ändring beträffande riksarkivariens aflöning, som föreslagits i den af herr Olsson i Fläsbro m. fl. vid utlåtandet fogade reservationen.

mom. b)—e).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Efter föredragning af mom. f) yttrade

Herr Rydén: Med anledning af det beslut kammaren nyss fattat, tillåter jag mig att föreslå att siffran »28,900» ändras till »27,900» och således slutsumman till 67,600 kr.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan med den af herr Rydén föreslagna ändring.

Angående
ny stat för
landsarkiven.

Punkten 2:o), angående ny stat för landsarkiven.

Efter föredragning af utskottets hemställan i mom. a) lämnades ordet på begäran till

Herr Starbäck, som anförde: Jag skall endast be att i största kort-
het få fästa uppmärksamheten på ett litet anslag, som förekommer vid
förevarande punkt. Jag får bekänna, att jag först för sent fick ögonen
öppna för saken i fråga, annars skulle jag tillåtit mig att väcka en
motion i ämnet. Det gäller nämligen arkivdepån i Visby. I den
skrifvelse från riksarkivarien, som ligger till grund för det förelig-
gande kungliga förslaget, omnämner han, att arkiven på Gottland be-
finna sig i ett ganska vanvårdadt skick, och att det är nödvändigt,
att man tager verklig hand om desammas ordnande. Han säger vi-
dare, att det var svårt att få en lämplig föreståndare för den ringa
summa, som föreslås för denna befattning — 1200 kronor — samt
att det måste vara en person med en viss kompetens och dessutom
med en viss lokalkänedom. Han föreslår därför en löneförhöjning
af 600 kronor, som skulle fördelas på respektive 3, 6 och 9 år.
Kungl. Maj:t är med på denna löneförhöjning, men har af något
slags hängifvenhet för formalism förklarat det lämpligt, att denne
föreståndare visserligen skall få dessa 600 kronor, men fördelade på
respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring.

Angående
ny stat för
landsarkiven.
(Forts.)

Herrarne förstå det, att när en tjänsteman af den utbildning,
som här fordras, uppbär ett arfvode på 1,200 kronor och har en möj-
lighet att få sin högsta lön på 1,800 kr. först efter 15 års tjänstgö-
ring, så måste detta vara en föga afundsvärd tjänst, och det synes
mig verkligen, som om det skulle vara ganska svårt att få en före-
ståndare, som för denna summa skall kunna offra den tid, som be-
höfs för att kunna sköta arbetet.

Jag har som sagdt velat fästa uppmärksamheten på denna sak
för att lättare vid en kommande riksdag motion må kunna väckas,
men jag har naturligtvis intet yrkande att göra.

Herrar von Schéele, Svallingson och Larsson i Bondarfve instämde
häruti.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Mom. b)—e).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 3:o)—5:o).

Kammaren biföll hvad utskottet hemställt.

Efter föredragning af punkten 6:o), angående inrättande af en
personlig professur i paleontologi för docenten C. Wiman, yttrade

Angående
en personlig
professur
för docenten
C. Wiman.

Friherre Bonde: Herr talman, mina herrar! Den synnerligen
välvilliga motivering, som statsutskottet här har framkommit med
för att afstyrka den af herr Blomberg i Första Kammaren och mig i
denna kammare väckta motionen om inrättande af en personlig pro-
fessur för docenten Carl Wiman, kan naturligtvis icke annat än fram-

kalla min stora tacksamhet, och jag ber endast att med några få ord få vända mig till Kungl. Maj:ts regering och uttala den förhoppningen, att Kungl. Maj:t täcktes något beakta denna motivering, hvori statsutskottet ger oss fullkomligt rätt i vårt påstående om lämpligheten af att denna professur inrättas.

Jag har naturligtvis icke något annat yrkande, utan har endast i denna kammare velat påpeka, hvad statsutskottet här har anfört.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

*Angående
ombildning
af labora-
torsbefatt-
ningen i fysik
till en
professur i
fysik.*

Punkten 7:o), angående ombildning af laboratorbefattningen i fysik till en professur i fysik.

Sedan utskottets hemställan upplästs, lämnades ordet till:

Herr Edén, som anförde: Herr talman, mina herrar! Utskottets motivering i ifrågavarande punkt lyder som följer: »Då utskottet, såsom äfven under punkt 6 här ofvan antydts, anser, att Riksdagen icke bör i första hand ingå i pröfning af frågan om inrättande af nya professurer vid universiteten, utan att det bör tillkomma Kungl. Maj:t att därom framlägga förslag, kan utskottet icke tillstyrka motionen. Utskottet vill emellertid med anledning af motionen hafva uttalat, att, därest ifrågavarande laboratorstjänst framdeles skulle komma att ombildas till en professur i fysik, med denna professorsbefattning jämväl böra vara förenade de laboratorn nu tillkommande göromål, så att någon särskild laboratorstjänst icke vidare må vara erforderlig.» Såsom af denna upplästa motivering framgår, har utskottet alldeles uteslutande grundat sitt afstyrkande på rent formella skäl, skäl, som ofta och — jag erkänner det gärna — med rätta åberopas mot yrkanden, som på enskild väg framkomma om nya platser inrättande. Jag skall emellertid be att få begagna tillfället att i allra största korthet antyda de utomordentligt starka reella skäl, som tala i rent motsatt riktning, och hvilka utskottet i denna motivering icke direkt gått in på.

Den plats, som här är i fråga, har universitetet i själfva verket behöft i ungefär 30 år, nämligen ända sedan år 1877, när vid ombildningen af den dåvarande universitetsorganisationen frågan kom upp, men fick stå tillbaka på grund af bristen på medel, såsom jag i motionen påpekat. Sedan dess har, såsom väl är bekant, den fysiska vetenskapen genomgått en rent kolossal utveckling, och under intrycket af denna utveckling har Riksdagen med en frikostighet, som universitetet säkert alltid tacksamt erkänner, åt universitetet beviljat en ny, synnerligen väl inrättad fysisk institution. Det är då så mycket större skäl att fylla detta gamla kraf och låta universitetet erhålla den andra lärareplats i fysik, som det så länge behöft, just nu, då vi ha institutionen alldeles färdig och den endast väntar på den andre professorn för att fullt kunna tillgodogöras. Det förefinnes ett synnerligen starkt behof af denna plats på grund af talrikheten af de lärjungar, som studera ämnet, och på grund af dess särskilda art, som gör, att man måste vid undervisningen använda mycket tids-

ödande experiment. Sådana experiment kräfva naturligtvis god tillgång på lärarekrafter.

Härtill kommer, att detta ämne är i det lyckliga läget att kunna för hvem som helst framstå såsom ett ämne, där det icke gäller endast vetenskapliga intressen, utan i utomordentligt stor utsträckning äfven det praktiska lifvets intressen. Hvar och en känner väl, att hela vårt moderna samhällslif, våra kommunikationer, vårt industriella lif bygger på den utveckling af vissa vetenskaper, särskildt kemi och fysik, som under det sista århundradet ägt rum. Jag skall blott påminna om allt hvad fysikens rön på värmelärans område åstadkommit; ångmaskiner och gasmaskiner, allt hvad fysiken åstadkommit inom optiken: kikare och mikroskop, och allt hvad fysiken åstadkommit och säkerligen än mer skall åstadkomma på elektricitetens område. Och det lyckliga förhållandet råder, att vetenskap och teknisk uppfinning stå i den intimaste samverkan i detta ämne i Sverige likaväl som på andra håll. Icke sällan ser man i Uppsala personer, som genomgått tekniska högskolan, fortsätta sina vetenskapliga studier vid universitetet för att kunna tränga ytterligare till djupet af sitt ämne.

Till dessa rena undervisnings- och praktiska skäl komma slutligen också personliga skäl af ungefär samma styrka, som förut af utskottet välvilligt erkänts för docenten Wiman. Den person, som nu är innehafvare af laborators-befattningen i Uppsala, laborator Granqvist, är en af vårt lands mest betydande fysiker, som universitetet är synnerligen angeläget att få hos sig behålla, men som man naturligtvis icke kan vänta att någon längre tid kunna hålla kvar på en så jämförelsevis svagt aflönad och underordnad plats som en laboratorsbefattning.

Herr talman! Jag har icke velat framställa något yrkande, men jag har velat framhålla dessa synpunkter för att åskådliggöra frågans läge, och jag vågar rikta en vädjan till medlemmarne af den afdelning inom statsutskottet, som behandlat denna sak, huruvida icke de skäl, jag här framdragit, äfven af afdelningen varit respekterade och erkända såsom fullt giltiga, om också afdelningen icke kunnat göra någon hemställan i enlighet med motionen.

Med herr Edén förenade sig herr *Hellström*.

Herr Starbäck: Herr talman! Jag kan icke gifva mig in på något bemötande af min ärade väns anförande nyss, ty jag måste på den vädjan, han riktade till afdelningens medlemmar, medgifva, att vi väl hade ögonen öppna för att krafvet på denna professur var ganska berättigadt. Men äfven om man har den känslan i frågor sådana som denna, då de frambäras af enskilda motionärer, har erfarenheten visat, att i saknad af den utredning, som endast Kungl. Maj:t kan gifva åt ett sådant kraf, statsutskottet af försiktighetsskäl bör ställa sig afvisande. Jag tror, att jag å min sida kan vädja till den ärade motionären och hemställa, om icke den motivering, som utskottet i detta fall gifvit åt sitt afstyrkande, är af den art, att den icke på något sätt kan anses uppmana Kungl. Maj:t att motsätta sig en framställning från universitetet angående denna professurs

*Angående
ombildning
af labora-
torsbefatt-
ningen i fysik
till en
professur i
fysik.
(Forts.)*

Angående
ombildning
af labora-
torsbefatt-
ningen i fysik
till en
professur i
fysik.
(Forts.)

inrättande. Att motiveringen i denna punkt måhända blifvit någon smula snäfvare än den i föregående punkt af statsutskottet afgifna beror därpå, att medlemmarne på afdelningen ansågo det vara lättare ur statsutskottets synpunkt att ställa sig välvilligt gentemot en personlig professur än gentemot inrättandet af en ordinarie professorsbefattning.

Således, herr talman, har jag med detta velat säga, att det ingalunda varit afdelningens mening att afvisa krafvet på denna befattning, men jag ber att få sluta med att yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr *Berg* i Stockholm instämde häruti.

Öfverläggningen var härmed afslutad. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkterna 8:o)—19:o).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Angående
höjd aflöning
för pro-
fessorn i
syfilidologi.

Punkten 20:o), angående höjd aflöning för professorn i syfilidologi.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom Första Kam-maren, n:o 30, af herr *Grundberg* och den andra inom Andra Kam-maren, n:o 74, af herrar *Wallis* och *Kjellberg*, hade föreslagits, att Riksdagen måtte besluta, att för professuren i syfilidologi vid karo-linska institutet aflöningen skulle utgöra 7,500 kronor, däraf 5,000 kronor lön och 2,500 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till ett ålderstillägg å 600 kronor efter 5 års tjänstgöring, hvarjämte innehafvaren af nämnda befattning skulle äga rätt till enahanda pension som öfriga professorer, och att denna aflöning skulle utgå från och med år 1909.

Utskottet hemställde, att herrar *Grundbergs* samt *Wallis'* och *Kjellbergs* motioner icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Efter punktens föredragning yttrade

Herr *Wallis*: Herr talman, mina herrar! Det kan måhända synas vara mindre lämpligt att taga icke allenast till ordet, utan äf-ven tänka vid vår motion fästa kammarens uppmärksamhet en stund, då man har att strida mot ett enhälligt statsutskott. Men ifall her-rarne studera vår motion, finna ni, att af densamma framgår, att vi hafva ansett, att vid förra årets riksdagsbeslut i afseende å löneför-bättring för lärarne vid karolinska institutet ett förbiseende ägt rum, hvilket är af den art, att vi ansett en rättelse böra så snart som möjligt ske. Vi hafva ansett denna sak vara så själfklar, att vi icke kunnat undgå att i någon mån förvänas öfver, att statsutskottet kun-nat komma till ett enhälligt afstyrkande. Under sådana omständig-heter är det uppenbarligen af vikt, att vi få tillfälle att redogöra för de synpunkter, som ledt oss till ett sådant resultat.

Såsom herrarne nog torde påminna sig, gick den löneregleringsfråga, som gällde akademierna, universiteten och karolinska institutet, mycket hastigt undan vid förra årets riksdag. Man torde då kunna förvåna sig öfver, att vi, som ansågo, att ett förbiscende ägt rum, icke, då ärendet afgjordes, begagnade tillfället att göra Riksdagen uppmärksam härpå. Men man kan säga, att vi möjligen hafva en ursäkt däruti, att vi sannerligen voro i ett både talrikt och godt sällskap, ty förbiscendet ägde rum icke allenast af oss, utan äfven af Kungl. Maj:t, hela statsutskottet och hela Riksdagen. Vidare kan man möjligen finna en ursäkt äfven däruti, att vi nogsamst visste, att om vi uti en detaljfråga skulle uppröra en debatt, skulle den möjligen kunna åstadkomma, att om hela den stora löneregleringsfrågan en debatt skulle inledas. Om man nu ser på, hvad som skedde vid förra årets riksdag, är det i första rummet det, att en lönereglering kom till stånd, som var i hög grad motiverad af den högst betydande förhöjning i lefnadsomkostnaderna, som under årens lopp drabbat alla dem denna lönereglering gällde. Det är uppenbart, att alla de, som tack vare Riksdagens godhet fått sina ekonomiska förhållanden förbättrade, känna sig tacksamma, och jag vill nämna, att medlemmarne af karolinska institutets lärarekår icke känna sig minst tacksamma, emedan de — Stockholm är ju en dyr stad — mest lidit af denna ökning af lefnadskostnaderna.

Hvad som också skedde genom förra årets riksdagsbeslut var, att man fastslog, att de extraordinarie professorerna skulle förlora sin gamla titel och hädanefter kallas rätt och slätt för professorer. Men så skulle de i gengäld få en betydande förbättring af sina löneförhållanden, bestående däruti, att de ställdes fullt i paritet med ordinarie professorer. Äfven den frågan var längesedan förberedd, och man kan säga, att därför att den var mogen för afgörande, skedde afgörandet utan debatt och utan svårighet.

I afseende på karolinska institutet löstes samtidigt en annan principfråga, och det var den, att professorerna uti praktiska ämnen skulle komma i åtnjutande af samma löneförmåner som professorerna i de teoretiska ämnena. Professorerna i praktiska ämnen hade hittills haft mindre aflöning, visserligen icke mycket mindre, men grundlönen hade i alla fall varit 500 kronor mindre, och detta hade till resultat, att de ända sedan deras löneförhållanden reglerats varit i mindre gynnsam ställning. Man kan väl förstå anledningen till, att i forna tider professorerna i praktiska ämnen aflönats med mindre belopp än professorerna i de teoretiska ämnena. Det är nämligen så, att professorerna uti de praktiska grenarne af medicinen också hafva andra inkomster än sina löner. De äro anställda vid olika sjukvårdsinrättningar, hvilkas materiel de äro tvungna att använda för sin undervisning, och dessutom har man i forna tider tänkt sig, att de skulle kunna högst väsentligt förbättra sin ekonomi genom enskild praktik, hvilket de naturligtvis också gjort. Den åskädning, som i forna tider gjort sig gällande, är sålunda helt naturlig. Genom förra årets riksdagsbeslut bröt man emellertid fullständigt med den gamla principen och jämnställde båda slagen professorer med hvarandra. Hvarför gjorde man detta? Jo därför att man utgick

*Angående
höjd af löning
för pro-
fessorerna i
syfildologi.
(Forts.)*

Angående fråndan principen, att lika mycket arbete är värdt lika mycken af-
höjd aflönning från statens sida och att man kunde påvisa, hvilket ju är na-
turligt, att undervisningsskyldigheten för professorerna uti praktiska
syfilidologi. ämnen vara lika stor som för professorerna uti teoretiska ämnen.

(Forts.)

Dessutom tillkommer en annan sak, nämligen att befattningarne såsom öfverläkare vid olika sjukvårdsinrättningar, medför åtskilligt arbete å dessa sjukvårdsinrättningar, och det är ju under sådana förhållanden icke mer än rättvist, att de få betalning för detta arbete. Slutligen tillkommer en sak, och det är, att de teoretiska professorerna också kunna förtjäna penningar på medicinsk praktik. De äro allihop legitimerade läkare, och det är icke så få af dem, som veta att skaffa sig extra inkomster, somliga som läkare vid brunnar och bad, andra genom praktik, året om. Därför beslöt karolinska institutets lärarekollegium att anhålla om löneförbättring, precis lika stor för alla dessa praktiska professorer som för de teoretiska.

Grundlönen skulle vara 5,000 kronor, hvartill skulle komma 2,500 kronor i tjänstgöringspenningar och ett ålderstillägg. Detta gällde alla dessa praktiska professorer, som hade lika mycket tjänstgörings- och undervisningsskyldighet. Det var således en fullt rättvis princip, och det gjordes endast ett enda undantag, och detta undantag är ju i själfva verket alldeles själfklart. Det gjordes för professorn i psykiatri, och det därför, att han i själfva verket icke har lika stor undervisningsskyldighet som de öfriga professorerna. Och herrarna kunna väl förstå, hvarför så måste vara. Om någon af Eder har besökt en af våra kolossala anstalter för sinnessjuka, där dessa professorer, den i Stockholm likaväl som den i Upsala, äro öfverläkare, ha ni genast fått ett väldigt intryck af den oerbörda arbetsbörda, som måste hvila på den mannens skuldror. Det är säkerligen en tillräcklig lifsuppgift för en man att sköta dessa tusentals sinnessjuka och dessutom en stor och vidlyftig administration. Det kan icke begäras af en sådan person, att han dessutom skall kunna sköta en så stor arbetsbörda, som undervisningsskyldigheten för närvarande är både för de teoretiska och de praktiska professorerna vid de medicinska fakulteterna och således äfven vid karolinska institutet.

Karolinska institutets lärarkollegium begärde icke för honom någon tillökning i hans löneförmåner. Den ökning, han fick på deras och Kungl. Maj:ts förslag, är ytterst oväsentlig. Den består i, att ett ålderstillägg, som förut var 500 kronor, blef ökadt till 600 kronor, en löneförbättring på 100 kronor, som vi väl icke vilja missunna honom. Men för alla öfriga praktiska professorer, den i syfilidologi inberäknad, begärde karolinska institutets lärarekollegium enahanda löneförbättring. De skulle ha 5,000 kronor i grundlön med 2,500 kronor i tjänstgöringspenningar och därtill ett ålderstillägg.

Den kungl. propositionen gjorde beträffande öfriga praktiska professorer inga förändringar, men en väsentlig ändring gjordes af Kungl. Maj:t i fråga om professorn i syfilidologi. Kungl. Maj:t föreslog, att den syfilidologiska professorn skulle komma i en undantagsställning på så sätt, att af det arfvode, hvilket professorn i syfilidologi har såsom öfverläkare och direktör vid Sankt Görans sjukhus här i staden, 2,000 kronor skulle räknas som tillhörande hans lön. Han skulle

således stanna vid de gamla löneförmånerna intill 5,500 kronor och skulle således få 2,000 kronor mindre, än hvad han fått, om han kommit upp till samma löneförmåner som alla de andra praktiska professorerna.

Detta anse vi vara ett förbiseende som bör ändras, och de skäl jag skall anföra därför äro följande: Det har nog funnits tider, då denna professur i syfilidologi icke var berättigad att få samma löneförmåner som de öfriga professorerna i praktisk medicin, och detta af det enkla skälet, att hans tjänstgöringsskyldighet var så betydligt mycket mindre. Jag minnes, huru han för 40 år sedan, när jag tjänstgjorde vid serafimerlasarettet och karolinska institutet, icke hade att föreläsa mer än två månader hvarje termin med 4 timmars undervisning i veckan. Man kan icke begära samma lön för en sådan man som för en ordinarie professor. Men, mina herrar, tiderna ha förändrats och under loppet af denna tid har hans tjänstgöringsskyldighet ökat, och det under den allra sista tiden på ett rent förvånande sätt. Om man tager reda på anledningen härtill, finner man, att den är utgången från Andra Kammaren. De, som varit med i Andra Kammaren några år, minnas nog den minnesvärda motionen om en skrifvelse till Kungl. Maj:t, som en dåvarande ledamot af Andra Kammaren, som nu är generalkonsul i Helsingfors, David Bergström, kom fram med, och som innehöll en mycket väl motiverad framställning om önskvärdheten af att våra akademiska studier måtte omläggas så, att de icke blefve så tidsödande och ändå deras kvalitet blefve bättre. Denna märkliga motion antogs här i kammaren och sedan i Första Kammaren och ledde till en skrifvelse till Kungl. Maj:t, som resulterade i ett mycket stort och fruktbringande utredningsarbete, dels af kommitterade och dels af alla de särskilda lärarekollegierna. I detta utredningsarbete fick man äfven den studerande ungdomen intresserad, och jag säger för min del, att den gaf uppslag till en af de bästa reformer, som blifvit genomförda på senare tider med afseende på våra akademiska studier. Jag vill icke med afseende på de medicinska studiernas anordnande säga, att jag tror, att hufvudändamålet, som kanske David Bergström afsåg, nämligen en minskning af studietiden, kommer att nås, men hvad man under detta arbete kommit till är, att man kunnat omlägga studierna så, att de fått mycket större värde i det hänseendet, så att vi äro vissa om, att vi, när denna nya studieplan kommer att tillämpas, komma att få en läkarkår, som är i väsentlig mån bättre rustad att gå sitt stora värf till mötes. Detta har gått så till, att vi sluppit den s. k. medikofilen och att vi med afseende på de teoretiska studierna omlagt dem, så att de kunnat förkortas. Men under detta utvidgningsarbete blef det klart för oss, att vi just i de praktiska studierna behöfde större intensitet, och där kom man fram med starkt ökade kraf. Dessa kraf framställdes inom de allra flesta af de olika grenarne af den praktiska medicinen, men i allra väsentligaste mån inom det ämne, som kallas syfilidologi, och som egentligen borde kallas med en vidsträcktare benämning, nämligen veneriska sjukdomar, och detta af flera alldeles påtagliga skäl.

I första rummet är det klart, att man har all utsikt att se de veneriska sjukdomarna icke minskade, utan ökade, och detta därför,

*Angående
höjd af löning
för pro-
fessorn i
syfilidologi.
(Forts.)*

Angående
höjd afloning
för pro-
fessorn i
syfilidologi.

(Forts.)

att just dessa sjukdomar äro ett symptom af det s. k. storstadslifvet. Ingen företeelse är mera tydlig nu, än att människorna fly landet och komma in till städerna, och det är där, som venerismen florerar. Men det är icke enda skälet, utan det finns ett annat mycket tungt vägande skäl, nämligen det, att man under studiet af dessa sjukdomar har kommit på det klara med, att deras innebörd är mycket större än man förr tänkte sig. Med afseende på den berömdaste af dessa, syfilis, veta vi, att den har efterverkningar. Den har sent framkommande sjukliga förändringar i sitt följ, som äro af största betydelse. De sjukliga förändringar i hjärnan, hvilka leda till den dödande sjukdom, som heter paralysis générale leda sitt ursprung från denna sjukdom. Förändringar i ryggmärgen stå också på denna syfilitiska bas, och framför allt de förändringar i kärlen, som vi nu frukta i så hög grad under namn af arterioscleros stå på syfilitisk bas och äro föranledda af denna sjukdom. Därtill har kommit det, att under den senare tiden utvecklats alltmer förbättrade metoder för att behandla dessa sjukdomar. Vidare har därtill kommit, att en af de veneriska sjukdomarna, som vi förr ansågo vara oväsentlig, visat sig ha en stor social innebörd. I forna tider ausåg man gonorrhén betydelselös. Den moderna forskningen har visat, att detta smittämne kan ligga latent och komma öfver på andra människor, och detta på ett sådant sätt, att de i hög grad fördärfva familjens hälsa och bland kvinnorna åstadkomma en mängd ödeliggande sjukdomar, ofta slutande i sterilitet, ofta i mycket farliga inflammationer i deras generationsorgan och närliggande organ.

Allt detta har varit anledningen till, att vi hafva ansett oss nödgade att vid denna omformning af studieplanen lägga vikt på, att de studerande finge en betydligt mera tillfyllestgörande utbildning i detta ämne, och då har det nödvändiga resultatet blifvit det, att vi nödgats pålägga professorn i det ämnet högst väsentligt ökad tjänstgöring. I det hänseendet ber jag att med ledning af studiehandboken, som karolinska institutets lärarekollegium utgifvit till de studerandes fromma, få meddela herrarna, att denna professor för närvarande har 6 månaders tjänstgöringsskyldighet med 4 timmars föreläsningar i veckan, men icke nog med detta. Man har ålagt honom att, sedan denna tjänstgöring är slut, anställa slutliga förhör med samtliga tjänstgörande, och med »samtliga tjänstgörande» menar man alla blifvande läkare i Sverige. Det fins icke mer än *en* sådan professur och *en* sådan klinik. Hvilket betungande arbete detta är, vet den, som haft att göra med sådana tentamina. Men dessutom ha vi ökat hans arbetsbörda på det sättet, att man för att göra dessa studerande dugliga för sitt värf har begärt, att de två veckor skola vara assistenter på Sankt Göran och själfva behandla sjukdomar under hans ledning. Och när detta icke kan ske med mera än fyra, kanske sex åt gången, så inses, att med den kvantitet af studerande, som nu finnes, detta kommer att medföra, att denne man är upptagen 8 månader om året af daglig undervisning vid kliniken.

Resultatet var det, att karolinska institutets lärarekollegium fann, att han hade fullt ut lika stor tjänstgöringsskyldighet som alla de andra praktiska professorerna, och då måste vi med nödvändighet

önska, att han skulle ställas i samma löneförmåner som alla öfriga. Detta blef nu emellertid icke fallet och det därför, att Kungl. Maj:t hade funnit, att med hans tjänst var förenad öfverläkarebefattningen vid Sankt Görans sjukhus, och fann det lämpligt, att, eftersom lönen därför uppgick till 4,000 kronor, han skulle bibehållas vid sina gamla löneförmåner och få 2,000 kronor mindre än de andra. Om man resonerar på det sättet, är det själfklart, att man måste med afseende på alla de andra resonera på samma vis och säga, att äfven de ha extra inkomster i form af arvoden för öfverläkareplatser vid deras respektive sjukvårdsanstalter, och då är ju den logiska konsekvensen den, att äfven dessa skola få ett sådant afdrag på sin lön. Hur har nu varit fallet i detta hänseende? Jo, alla de andra hafva fått, hvad karolinska institutets lärarekollegium begärde, men denne ende har blifvit lottlös. Man kan i själfva verket icke enligt mitt förmenande hitta på något enda skäl, som talar för en sådan degradering af just denne professor. Det kan ju icke finnas det allra ringaste tvifvel om att ej hans vetenskap i praktisk betydelse är fullt jämförllig med de öfriga. Jag kan exempelvis citera sådana ämnen som oftalmiatrik eller pediatrik. Det kan icke heller vara tvifvel om, att ej hans tjänstgöringsskyldighet är densamma som öfriga professorers, man kan alltså icke upptäcka ett enda skäl för en sådan åtgärd. Nu skulle ju möjligen någon kunna säga, att jag talar för den nuvarande innehafvarens räkning. Denne är en man, som sannerligen är vida berömd, nämligen professor Edvard Welander. Men, mina herrar, det icke mycket till hans förmån jag talar, ty han är en 63-års man, och om två år är han pensionsmässig, och då inträffar något högst förvånande, som borde ge anledning till eftertanke. När han blir pensionsberättigad, får han tack vare Riksdagens beslut 5,600 kronor i pension och sålunda 100 kronor mera än han har i lön. Hur många statstjänare ha sådana förmåner i pensionsväg? Och detta förhållande betyder, att Riksdagen ställt honom i afseende på pension i full paritet med alla andra såväl praktiska som teoretiska professorer. Men däremot skall han i aflöningsförmåner icke ha samma rättigheter.

Nu kan man säga det, att här har såsom ledmotiv både för Kungl. Maj:ts framställning och för Riksdagens beslut kommit någonting, som vi böra sätta mycket stort värde på, nämligen åtrån att iakttaga sparsamhet i statsförvaltningen, och här förtjäna vi ju genom att på det viset icke låta denne professor få samma aflöning som öfriga professorer, 2,000 kronor om året. Men, mina herrar, om vi draga ut konsekvensen häraf, finner man, att vi förra året begått ett sannerligen oerhördt slöseri, ty på precis samma sätt skulle vi betett oss mot de andra praktiska professorerna, som också ha likadana inkomster af tjänster vid sjukhus, och vi skulle då sparat in en summa af tillsammans 13 å 14,000 kronor. Detta hade varit någonting att spara, men hvarför gjordes icke den besparingen? Jo, naturligtvis därför att Kungl. Maj:t och Riksdagen ansågo, att det var en fullt riktig princip, som karolinska institutets lärarekollegium utgått från, då det föreslog, att man med samma kvantum penningar skulle betala precis lika mycket arbete.

Angående
höjd afloning
för pro-
fessorn i
syfilidologi.
(Forts.)

Vi, som väckt förevarande motion, måste därför anse, att här föreligger ett förbiseende, och då det är viktigt att rätta detta, ha vi hemställt om att en sådan rättelse må äga rum, och jag ber därför få säga, hvarför den bör äga rum. Det är af två skäl. Det ena är, att vi genom att ställa professuren i syfilidologi i en ogynnsam undantagsställning minska möjligheten för att kunna vid platsens återbesättande förvärfva den bästa möjliga kraften. Ty det är klart, att löneförmånerna spela en roll vid sådana platsers besättande, och likaväl som vi önska att vid alla öfriga professors besättande förvärfva de bästa förmågorna, böra vi väl äfven eftersträfvat det, då det gäller professuren i syfilidologi. Men härtill kommer ett viktigare skäl, nämligen att här i själfva verket begåtts en orättvisa, då man utaf den betalning, som Stockholms hälsovårdsnämnd och Stockholms stad lämnar åt öfverläkaren vid sjukhuset Sankt Göran, helt enkelt använder 2,000 kronor för att tylla ut lönen för denne mans arbetsprestation såsom professor. Under sådana förhållanden äro vi motionärer tvungna att fasthålla vid vår ståndpunkt och hemställa därför till Andra Kammarens ledamöter, att de måtte godtgöra detta förbiseende, som Riksdagen förra året genom sitt beslut i afseende på den ifrågavarande professionen gjorde sig skyldig till, och ber jag därför, herr, vice talman, att få yrka bifall till vår motion och afslag å statsutskottets hemställan.

Sedan herr vice talmannen öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, lämnades ordet till:

Herr Persson i Tällberg, som anförde: Herr talman! Det skulle kanske icke tillkomma mig att försvara utskottets hemställan i denna punkt, utan det lär snarare tillkomma vederbörande statsråd, och jag antager, att han också gör det, men det finnes en anledning, hvarför jag anser mig böra yttra några få ord i denna sak, nämligen den, att motionärerna påstå, att ett ofrivilligt förbiseende från Riksdagens sida blifvit begånget, när lönerna reglerades. Jag får säga de ärade motionärerna, att statsutskottet och särskildt dess andra utgiftsafdelning, som beredt ärendet, sökte så godt sig göra lät att sätta sig in i de omständigheter, som sammanhängde med frågan om denna professur, och motionärerna ha icke kunnat förneka, att samma förhållande fortfarande äger rum, nämligen att denna tjänst är förenad med öfverläkarebefattningen vid sjukhuset Sankt Göran. Sålunda ha icke några förändrade omständigheter förekommit, och då har man icke anledning att vidtaga ändring i den lönereglering, som verkställdes förliden riksdag. Och framför allt kan jag icke finna något fel i Riksdagens beslut förra året, då däri ingår, att den, som innehar denna professur, skall vara tillförsäkrad samma pensionsrätt som andra, oaktadt lönen satts till lägre belopp. Och jag anser det fullkomligt riktigt, att den bestämts till ett mindre belopp, då han har så afsevärda inkomster från andra tjänster och det icke är något hinder för honom att förena dessa, utan det just är afsikten att de skola vara förenade. Och så länge detta är förhållandet, kan jag icke finna, att det är af behovet påkalladt eller ens rättvist att vidtaga någon ändring.

Inom utskottet togo vi reda på att den nuvarande innehafvaren af professuren har ansemliga inkomster af enskild praktik. Man får naturligtvis icke taga så mycket hänsyn till den omständigheten, men i alla handlingar funno vi, att, oaktadt han har en ganska ansträngande tjänstgöring, han dock har tid öfrig att utofva en vidsträckt och inkomstbringande praktik. Det lär därför icke kunna sägas, att någon orätt är begången mot denne professor, allra minst då han är tillförsäkrad samma pension som öfriga professorer.

*Angående
höjd af löning
för pro-
fessorn i
syfilidologi.
(Forts.)*

Jag kan sålunda icke finna, att något skal skulle föreligga för denna kammare att ändra det beslut, som Riksdagen i sin helhet efter mycket noggrannt öfvervägande fattade för lidet år, och jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Kjellberg: Herr vice talman! Med anledning af hvad herr Daniel Persson i Tällberg anförte ber jag blott att få framhålla, att det här gäller en principfråga. Det gäller frågan om förening af professorsambete och öfverläkarebefattning. När två sådana uppdrag äro med hvarandra förenade, uppkommer återigen den frågan, som motionärerna påpekat, om de äro fixt förenade eller om de äro mera tillfälligt förenade. Nu hör den professur det här gäller till den senare gruppen, och det visas bland annat tydligt af det, som anfördes i motionen, nämligen att professor Welander anhållit att få förena dessa tjänster och att Kungl. Maj:t härtill gifvit sitt tillstånd. Saken är nu den, att om man fullföljer den principen, som den senaste ärade talaren framhöll, skulle samma förhållande, som nu gäller professuren i syfilidologi, äfven gälla vissa andra professurer vid karolinska institutet, som äro förenade med öfverläkaretjänster, nämligen vid barnbördshuset och serafimerlasarettet. Men för dessa är icke ens ifrågasatt något sådant. Om då motionärerna använt uttrycket »ofrivilligt förbiseende», är det en sak, som från motionärernas synpunkt är tillåtlig. Må vara att Riksdagen efter moget öfvervägande fattade sitt beslut förra året, men det kan icke hindra, att för en sådan principfrågas skull man icke ville röra vid en stor lönereglering, utan lät saken passera, då icke de, som voro närmare inne i frågan, hade sin uppmärksamhet vaken. Vi måste hålla på, att då det bland annat genom det kungl. bref, som meddelas i motionen, visats, att nu ifrågavarande tjänster icke äro fixt förenade, så är det tydligt och klart, att den nu omtalade professuren i princip är likställd med öfriga praktiska professurer, med hvilka öfverläkaretjänst är förenad. Utskottet har låtit förstå, att det möjligen kan inträffa sådana förhållanden, att på grund af Stockholms stads beslut tjänsterna icke längre äro förenade, och utskottet anser då, att Kungl. Maj:t skall vidtaga de åtgärder, som befinnas erforderliga. Jag anser denna sak redan nu vara så klar, att man icke har någon anledning att afvakta, att sådant skulle inträffa, utan att, på grund af hvad som anförts här i motionen, Riksdagen borde kunna vara färdig att besluta i enlighet med motionärernas hemställan, och jag ber därför, herr

Angående höjd aflöning för professorn i syfilidologi. vice talman, att få yrka bifall till motionen och afslag å utskottets hemställan.

Häruti instämde herrar *Vahlquist* och *Hellberg*.
(Forts.)

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Hammar-skjöld: Herr talman! Jag har af herr Daniel Persson blifvit direkt uppfordrad att yttra mig. Jag har emellertid ingen anledning att ingå i pröfning af hvad Kungl. Maj:t föreslog förlidet år, men däremot är det en omständighet, som jag ber att få fästa uppmärksamheten vid och i fråga om hvilken jag verkligen anser, att ett misstag begicks vid senaste riksdag, och det är, att faktiskt professorn i syfilidologi fick 600 kronors nedsättning på lönen. Han hade förut 5,500 kronor, nämligen 4,000 kronor på ordinarie och 1,500 kronor på extra stat, oberäknadt ålderstillägget. Häre gjorde Kungl. Maj:t icke någon ändring i fråga om beloppets slutsumma, men fördelade det på annat sätt och föreslog, att 1,600 kronor skulle anses som tjänstgöringspenningar, 600 kronor som ortstillägg, och 3,300 kronor utgjorde den egentliga lönen. Det blef således också 5,500 kronor. Sedan tog emellertid Riksdagen, som vi minnas, bort alla ortstillägg för professorerna vid karolinska institutet och tog äfven bort dessa 600 kronor för professorn i syfilidologi, hvarigenom således vederbörande professors inkomst minskades med 600 kronor mot hvad han hade haft förut. Han hade 5,500 kronor och har nu 4,900 kronor. Detta anser jag vara en obillighet, som jag förmenar, att Riksdagen borde kunna, med anledning af förevarande motioner, rätta.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Här är icke fråga om något misstag, som Riksdagen begått, ty professor Wallis har påvisat, att om något misstag begåtts, har det skett ifrån Kungl. Maj:ts sida. Beslutet i ortstilläggsfrågan tillkom icke på grund af något misstag, utan denna fråga öfvervägdes mycket noggrannt inom utskottet, och man kom då till det resultat, att något ortstillägg icke borde utgå till någon af dessa professorer; och därför ville vi icke behandla denne professor annorlunda än de andra. I den vägen har således icke något misstag blifvet begånget, som kan läggas Riksdagen till last, ty föreligger här ett misstag, har det tillkommit på grund af de upplysningar, som blifvit lämnade i Kungl. Maj:ts proposition. Hvad beträffar ortstilläggens borttagande ha vi mycket väl och noggrannt öfvervägt saken och vidtagit denna åtgärd med berädt mod.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Hammar-skjöld: Men det faktiska förhållandet är, att vederbörande professor fick en nedsättning med just dessa 600 kronor, som af Kungl. Maj:t voro föreslagna att kallas ortstillägg. Han fick 4,900 kronor i stället för 5,500 kronor, som han hade förut, det kan man aldrig resonera bort.

Herr Wallis: Ja, herr talman, kärnpunkten i allt detta är, huruvida denne professor har lika stor tjänstgöringsskyldighet som de öfriga praktiska professorerna vid karolinska institutet. Har han det, ja, då bör han komma i åtnjutande af samma löneförmåner som dessa. De andra professorerna ha en lön af 7,500 kronor, det vill säga 2,000 kronor mer än han, och det trots att de i likhet med honom hafva arfvoden såsom öfverläkare. Professoren i pediatrik har till exempel från allmänna barnhuset 4,000 kronor såsom öfverläkare och professoren i kirurgi 1,800 kronor af serafimerlasarettet samt dessutom en stor boställsväning med värme och elektriskt ljus, hvilken senare förmån motsvarar ett betydande belopp i en stad som Stockholm. Alla de andra praktiska professorerna vid karolinska institutet ha således 7,500 kronor i lön, det vill säga precis lika mycket som de teoretiska professorerna, därför att de fullgöra samma undervisningsskyldighet som de teoretiska professorerna och följaktligen böra vara fullt likställda med dessa. Men det har gjorts ett undantag härvidlag, och det gäller med afseende å denna professur i syfilidologi. Jag får för min del säga, att detta synes mig bero på något förbiseende. Ty skall man kunna motivera en nedsättning i detta fall, kan det icke ske på annat sätt, än att man bevisar, att denna professor har en mindre tjänstgöringsskyldighet och därför bör vidkännas motsvarande minskning i löneförhållandena. Men kan man icke bevisa detta, då har man begått en orättvisa mot den nuvarande innehafvaren af ämbetet och framför allt mot professuren såsom sådan.

Slutligen vill jag fråga: hvilken är sakkunnig att bedöma den kvantitet af undervisning, som herrar professorer vid karolinska institutet ha att meddela? Jo, den ende sakkunnige här i landet på detta område är karolinska institutets lärarekollegium, och det har enhälligt sagt, att alla professorer äro likställda i detta afseende. Här föreligger sålunda — det vidhåller jag — ett förbiseende. Och har man begått ett förbiseende, då har man skyldighet att så snart som möjligt erkänna det och söka rätta detsamma.

Öfverläggningen förklarades härmed afslutad. Herr vice talmanen framställde propositioner först på bifall till utskottets hemställan och vidare på afslag å berörda hemställan och bifall i stället till de i ämnet väckta motionerna, och fann herr vice talmannen den sistnämnda propositionen hafva flertalets röster för sig. Som emellertid votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen denna omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med afslag å statsutskottets hemställan i punkten 20:o) af utskottets förevarande utlåtande n:o 9, bifaller de i ämnet väckta motionerna, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Angående
höjd aflöning
för pro-
fessorn i
syftidologi.
(Forts.)

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Voteringen utvisade 57 ja, men 92 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

Som tiden var långt framskriden, beslöt kammaren uppskjuta den vidare behandlingen af förevarande utlåtande och öfriga på föredragningslistan upptagna ärenden till kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag komme att fortsättas.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 4,50 e. m.

In fidem

Per Cronvall.